

Godišnji izvještaj o implementaciji
Strategije razvoja Zeničko-dobojskog
kantona za 2019. godinu

-Izvještaj o razvoju kantona-

Avgust 2020.

Sadržaj

Godišnji Izvještaj o implementaciji Strategije razvoja Zeničko-dobojskog kantona za 2019. godinu.....	3
1. UVOD	3
STANJE I KRETANJE RAZVOJA U ZENIČKO-DOBOJSKOM KANTONU.....	10
1.1. Stanje i kretanja u oblasti ekonomskog razvoja Zeničko-dobojskog kantona u periodu 2014.-2019. godina	11
1.2. Stanje i kretanja u oblasti društvenog razvoja Zeničko-dobojskog kantona u periodu 2014.-2019. godina	13
1.3. Stanje i kretanja u oblasti zaštite okoliša i razvoja infrastrukture Zeničko-dobojskog kantona u periodu 2014.-2019. godina.....	15
1.4. Faktori koji su direktno ili indirektno utjecali na kretanje razvoja u oblastima ekonomije, društva, infrastrukture i zaštite okoliša u periodu 2014.-2019. godina u Zeničko-dobojskom kantonu	17
2. IZVJEŠTAJ O IMPLEMENTACIJI STRATEGIJE RAZVOJA	19
2.1. Stepen implementacije strategije	19
2.2. Institucionalni kapaciteti.....	32
2.3. Izazovi u implementaciji Strategije razvoja i upravljanju razvojem	35
2.4. Potreba za izmjenama strategije razvoja.....	36

Godišnji Izvještaj o implementaciji Strategije razvoja Zeničko-dobojskog kantona za 2019. godinu

1. UVOD

Strategija razvoja je ključni strateško-planski dokument koji treba poticati i usmjeravati budući rast i razvoj kantona, a u najširem smislu obuhvata ekonomski i društveni razvoj, kroz korištenje i apsorpciju raspoloživih prirodnih resursa, pri tome vodeći računa o aspektu zaštite i unaprjeđenja okoliša i prostora. Također služi kao okvir za definisanje zajedničkih ciljeva, poticanje snaga, rješavanje gorućih problema, ali i kao odgovor na izazove budućeg razvoja kantona.

Sastavni dio strategije razvoja jeste i sistem za praćenje i ocjenu realizacije iste. U procesu pripreme strategije razvoja, definisana su tri nivoa pokazatelja (nivo strateških ciljeva, nivo prioriteta ciljeva, nivo mjera) za praćenje realizacije strategije, što je ujedno i osnova za vrednovanje i izvještavanje o realizaciji iste.

U izradi ovog Izvještaja korištene su *Smjernice za pripremu izvještaja o razvoju kantona* koje su izrađene u okviru Projekta integriranog lokalnog razvoja (ILDLP), zajedničke inicijative Vlade Švicarske i Razvojnog programa Ujedinjenih nacija (UNDP) u BiH sa ciljem da se osigura minimalna zajednička struktura izvještaja za sve kantone, što bi u konačnici trebalo doprinijeti i lakšem praćenju ostvarenih rezultata na nivou Federacije Bosne i Hercegovine (FBiH). Obaveza za transparentnim i javnim izvještavanjem o stepenu razvoja kantona je predviđena i Zakonom o razvojnom planiranju i upravljanju razvojem u FBiH. Tri su osnovna cilja izvještavanja o razvoju:

Prvi cilj je praćenje stepena razvoja kantona u određenom periodu kroz izvještavanje o kretanju razvojnih pokazatelja.

Drugi cilj je praćenje implementacije mjera definisanih u strategiji razvoja i prioritiziranih u trogodišnjem akcionom planu, te njihov doprinos razvojnim pokazateljima.

Treći cilj je pratiti dinamiku, aktuelnost i relevantnost projekata, mjera i prioriteta definisanih u strategiji razvoja i trogodišnjim akcionim planovima, te na osnovu Izvještaja inicirati postupak revizije ili ažuriranja trogodišnjeg akcionog plana, odnosno strategije razvoja, ukoliko se ukaže potreba.

Prilog Godišnjeg izvještaja o razvoju su tabele koje služe kao alat za prikupljanje informacija i praćenje implementacije strategije razvoja, te pokazatelja stepena razvoja u kantonu.

Izvještaj o razvoju se sastoji od dva dijela koja zajednički čine jednu cjelinu i omogućavaju praćenje razvojnih trendova i stepena implementacije strategije:

Dio I se odnosi na stepen razvoja kantona kroz praćenje kretanja ključnih razvojnih pokazatelja.

Dio II se odnosi na stepen provedbe strateških ciljeva, prioriteta i mjera.

Struktura i sadržaj Izvještaja o razvoju kantona, su usklađeni sa sadržajem Zakona o razvojnom planiranju i upravljanju razvojem u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“, broj: 32/17).

Proces izrade Strategije razvoja Zeničko-dobojskog kantona za period 2016.-2020. godina

Stručna služba za razvoj i međunarodne projekte (SSRMP) je kantonalna jedinica za upravljanje razvojem, te je u procesu realizacije Strategije razvoja Zeničko-dobojskog kantona za period 2016.-2020. godina provodila aktivnosti za praćenje, monitoring, izvještavanje i evaluaciju, kao i za pružanje podrške u ukupnom ciklusu upravljanja razvojem. Rad na reviziji Strategije razvoja Zeničko-dobojskog kantona za period 2016.-2020. godina je okončan krajem 2015. godine, te je usvojen dokument Revidirana strategija razvoja Zeničko-dobojskog kantona za period 2016.-2020. godina, a potom i Strategija razvoja Zeničko-dobojskog kantona za period 2016.-2020. godina. Nakon što je provedena revizija Strategije razvoja Zeničko-dobojskog kantona za period 2010.-2020. godina i to za novi programski period 2016.-2020. godina na temelju Odluke o pokretanju procesa revizije Strategije razvoja Zeničko-dobojskog kantona za period 2016.-2020. godina ("Službene novine Zeničko-dobojskog kantona", broj: 3/14), na 37. sjednici Vlade održanoj dana 18.12.2015. godine donesena je Odluka o usvajanju revidirane Strategije razvoja Zeničko-dobojskog kantona za period 2016.-2020. godina ("Službene novine Zeničko-dobojskog kantona", broj: 12/15), kojom je utvrđeno da će Vlada Zeničko-dobojskog kantona ovu Strategiju kao Integriranu strategiju razvoja Zeničko-dobojskog kantona za period 2016.-2020. godina, nakon razmatranja na sjednici Vlade uputiti u skupštinsku proceduru. U skladu sa navedenim, Vlada je na 37. sjednici održanoj dana 18.12.2015. godine razmatrala Strategiju razvoja kao integriranu i donijela Zaključak kojim je utvrdila prijedlog Odluke o usvajanju Strategije razvoja Zeničko-dobojskog kantona za period 2016.-2020. godina, nakon čega je Zaključak sa Prijedlogom Odluke i Strategijom razvoja dostavljen u skupštinsku proceduru radi razmatranja.

Pravni osnov za usvajanje Strategije razvoja Zeničko-dobojskog kantona za period 2016.-2020. godina sadržan je u članu 1. stav (1) Odluke o usvajanju revidirane Strategije razvoja Zeničko-dobojskog kantona za period 2016.-2020. godina, kojom je usvojena revidirana Strategija razvoja Zeničko-dobojskog kantona za period 2016.-2020. godina i utvrđeno da će se kao Integrirana strategija razvoja Zeničko-dobojskog kantona za period 2016.-2020. godina razmatrati na sjednici Vlade Zeničko-dobojskog kantona radi upućivanja u skupštinsku proceduru. Pored toga, Odlukom su zaduženi svi nosioci implementacije mjera, projekata i aktivnosti da u periodu provođenja pojedinih mjera kod izrade godišnjih programa rada i programa utroška budžetskih sredstava planiraju realizaciju istih, kao i potrebna finansijska sredstva. Stupanjem na snagu ove Odluke, prestaje primjena Odluke o usvajanju Strategije razvoja Zeničko-dobojskog kantona za period od 2010.-2020. godina („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona“, broj: 10/10) kojom je bilo zaduženo Ministarstvo za privredu da putem Savjeta za praćenje, kontrolu izrade i implementacije Strategije razvoja najmanje dva puta godišnje integralno izvijesti Vladu Zeničko-dobojskog kantona o implementaciji Strategije razvoja, što nikada nije realizirano niti je ista upućena u skupštinsku proceduru.

Finansijski okvir za provođenje Strategije razvoja usklađen je sa mogućnostima Budžeta Vlade Zeničko-dobojskog kantona i sa dostupnim izvorima finansiranja u periodu do 2020. godine. Ukupna projekcija finansijskog okvira za period 2016.-2020. godina iznosi 184.290.000 KM.

Skupština Zeničko-dobojskog kantona je na 23. sjednici, održanoj dana 29.01.2016. godine, donijela Odluku o usvajanju Strategije razvoja Zeničko-dobojskog kantona za period 2016.-2020. godina, ista je objavljena u „Službenim novinama Zeničko-dobojskog kantona“ broj: 1/16, od 29.01.2016. godine.

Naziv materijala	Odluka o usvajanju Strategije razvoja Zeničko-dobojskog kantona za period 2016.-2020. godina
Organ koji razmatra ili usvaja materijal	Skupština Zeničko-dobojskog kantona
Datum usvajanja	29.01.2016. godine
Programiran	DA

Akcionim planom za implementaciju Strategije razvoja ZDK za period 2016.-2018. godina utvrđuju se mjere i projekti, veza sa strateškim ciljem, sektor, subjekti odgovorni za implementaciju mjere i nosioci projekata, kao i period implementacije unutar trogodišnjeg planskog perioda. Akcioni plan definiše osnovne mjere i aktivnosti koje treba da omoguće realizaciju Strategije razvoja ZDK, i to

za prvi trogodišnji planski period. Akcioni plan obuhvata 50 mjera i 236 projekata. Indikativni finansijski okvir za realizaciju Akcionog plana, u fazi izrade Strategije, usklađen je sa mogućnostima Budžeta ZDK i sa dostupnim izvorima finansiranja u periodu do 2018. godine.

Odluka o usvajanju Akcionog plana za implementaciju Strategije razvoja donesena je na nastavku 66. sjednice Vlade ZDK, koja se održala 25.08.2016. godine („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona“, broj 10/16).

Naziv materijala	Odluka o usvajanju Akcionog plana za implementaciju Strategije razvoja ZDK za period 2016.-2018. godina
Organ koji razmatra ili usvaja materijal	Vlada ZDK
Datum usvajanja	25.08.2016. godine
Programiran	DA

Akcionim planom za implementaciju Strategije razvoja ZDK za period 2017.-2019. godina utvrđuju se mjere i projekti, veza sa strateškim ciljem, sektor, subjekti odgovorni za implementaciju mjere i nosioci projekata, kao i period implementacije unutar trogodišnjeg planskog perioda. Akcioni plan definiše osnovne mjere i aktivnosti koje treba da omoguće realizaciju Strategije razvoja ZDK, i to za trogodišnji planski period. Akcioni plan obuhvata 50 mjera i 236 projekata. Indikativni finansijski okvir za realizaciju Akcionog plana, u fazi izrade Strategije, usklađen je sa mogućnostima Budžeta ZDK i sa dostupnim izvorima finansiranja u periodu do 2019. godine.

Odluka o usvajanju Akcionog plana za implementaciju Strategije razvoja donesena je na 90. sjednici Vlade ZDK, koja se održala 09.03.2017. godine („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona“, broj 3/17).

Naziv materijala	Odluka o usvajanju Akcionog plana za implementaciju Strategije razvoja ZDK za period 2017.-2019. godina
Organ koji razmatra ili usvaja materijal	Vlada ZDK
Datum usvajanja	09.03.2017. godine
Programiran	DA

Akcionim planom za implementaciju Strategije razvoja ZDK za period 2018-2020. godina utvrđuju se mjere i projekti, veza sa strateškim ciljem, sektor, subjekti odgovorni za implementaciju mjere i nosioci projekata, kao i period implementacije unutar trogodišnjeg planskog perioda. Akcioni plan definiše osnovne mjere i aktivnosti koje treba da omoguće realizaciju Strategije razvoja ZDK, i to za trogodišnji planski period. Akcioni plan obuhvata 50 mjera i 236 projekata. Indikativni finansijski okvir za realizaciju Akcionog plana, u fazi izrade Strategije, usklađen je sa mogućnostima Budžeta ZDK i sa dostupnim izvorima finansiranja u periodu do 2020. godine.

Odluka o usvajanju Akcionog plana za implementaciju Strategije razvoja donesena je na 171. sjednici Vlade ZDK, održanoj 30.11.2018. godine („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona“, broj 17/18).

Naziv materijala	Odluka o usvajanju Akcionog plana za implementaciju Strategije razvoja ZDK za period 2018.-2020. godina
Organ koji razmatra ili usvaja materijal	Vlada ZDK
Datum usvajanja	30.11.2018. godine
Programiran	DA

Akcionim planom za implementaciju Strategije razvoja ZDK za period 2019-2021. godina utvrđuju se mjere i projekti, veza sa strateškim ciljem, sektor, subjekti odgovorni za implementaciju mjere i nosioci projekata, kao i period implementacije unutar trogodišnjeg planskog perioda. Akcioni plan definiše osnovne mjere i aktivnosti koje treba da omoguće realizaciju Strategije razvoja ZDK, i to za trogodišnji planski period. Akcioni plan obuhvata 50 mjera i 236 projekata. Indikativni finansijski okvir za realizaciju Akcionog plana, u fazi izrade Strategije, usklađen je sa mogućnostima Budžeta ZDK i sa dostupnim izvorima finansiranja u periodu do 2021. godine.

Odluka o usvajanju Akcionog plana za implementaciju Strategije razvoja donesena je na 29. sjednici Vlade ZDK, održanoj 14.11.2019. godine („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona“, broj 21/19).

Naziv materijala	Odluka o usvajanju Akcionog plana za implementaciju Strategije razvoja ZDK za period 2019.-2021. godina
Organ koji razmatra ili usvaja materijal	Vlada ZDK
Datum usvajanja	14.11.2019. godine
Programiran	DA

Sistem upravljanja razvojem u Zeničko-dobojskom kantonu: uloge, partneri, aktivnosti

Na osnovu Memoranduma o razumijevanju sačinjenog između Vlade Zeničko-dobojskog kantona i Razvojnog programa Ujedinjenih naroda (UNDP), Vlada Kantona je prihvatila obavezu provođenja aktivnosti i pružanja podrške i doprinosa procesu izrade i institucionalizacije standardiziranog pristupa planiranju razvoja na nivou kantona u FBiH, kao i njegovoj praktičnoj primjeni u procesu implementacije Strategije razvoja Zeničko-dobojskog kantona za period 2016.-2020. godina. S tim u vezi, Skupština Zeničko-dobojskog kantona je donijela Odluku o usvajanju Strategije razvoja Zeničko-dobojskog kantona za period 2016.-2020. godina („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona, broj 1/16), koju treba provoditi u skladu sa Metodologijom za planiranje razvoja kantona u Federaciji BiH. Istom Odlukom su zaduženi nosioci implementacije projekata i aktivnosti da u periodu provođenja pojedinih mjera kod izrade godišnjih programa rada i programa utroška budžetskih sredstava u programima planiraju implementaciju istih, kao i potrebna finansijska sredstva, a subjekt odgovoran za implementaciju mjera iz Strategije razvoja, odgovoran je i za koordiniranje implementacije svih projekata i aktivnosti unutar pojedine mjere. Sa ciljem provođenja navedenih aktivnosti, odnosno praćenja, monitoringa, evaluacije, izvještavanja o realizaciji razvojne strategije i revizije procesa, formirano je operativno, izvršno i koordinaciono tijelo zaduženo za vođenje procesa planiranja i izvještavanja na kantonalnom nivou – Kantonalni odbor za razvoj (KOR).

Sa ciljem donošenja Prijedloga rješenja o formiranju KOR-a, SSRMP je, u svojstvu koordinatora ovog procesa, provela horizontalne konsultacije sa svim kantonalnim ministarstvima i drugim tijelima kantonalne uprave, općinama/gradom sa područja Kantona, Univerzitetom u Zenici, Privrednom komorom ZDK, Službom za statistiku na području ZDK, razvojnim agencijama, Turističkom zajednicom Kantona i Eko forumom.

KOR je operativno tijelo zaduženo za koordinaciju procesa planiranja i osiguranje ključnih strateških inputa kroz sve faze procesa planiranja, pružanje savjetodavne podrške u procesu koordinacije izrade trogodišnjih i godišnjih planova i izvještaja institucija prema razvojnim prioritetima, zatim u procesu koordiniranja razrade i implementacije projekata iz Strategije razvoja ZDK za period 2016.-2020. godina, a koji će doprinijeti realizaciji razvojnih prioriteta, te za koordinaciju procesa monitoringa, evaluacije i izvještavanja o realizaciji integrisanih/sektorskih razvojnih strategija i pripreme relevantnih izvještaja o implementaciji i/ili izvještaja o razvoju. KOR broji 42 člana, uključujući predstavnika Skupštine, predstavnike kantonalnih ministarstava u rangu sekretara ministarstava, rukovodioce drugih tijela kantonalne uprave, stručnjake za pojedine sektore od značaja za razvoj Kantona i predstavnike akademske zajednice, predstavnike općina/grada u sastavu Kantona, kao i predstavnike civilnog društva i poslovne zajednice.

Rješenje o formiranju i imenovanju Kantonalnog odbora za razvoj (KOR) doneseno je na nastavku 66. sjednice Vlade ZDK, koja se održala 25.08.2016. godine („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona“, broj: 10/16).

Naziv materijala	Rješenje o formiranju i imenovanju Kantonalnog odbora za razvoj (KOR)
Organ koji razmatra ili usvaja materijal	Vlada ZDK
Datum usvajanja	25.08.2016. godine
Programiran	DA
Vlada ZDK je na 91. sjednici, održanoj dana 23.03.2017. godine, donijela Rješenje o izmjenama Rješenja o formiranju i imenovanju Kantonalnog odbora za razvoj („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona“, broj: 5/17).	
Naziv materijala	Rješenje o izmjenama Rješenja o formiranju i imenovanju Kantonalnog odbora za razvoj (KOR)

Organ koji razmatra ili usvaja materijal	Vlada ZDK
Datum usvajanja	23.03.2017. godine
Programiran	DA
<p>Potreba za donošenjem Odluke o planiranju rada i izvještavanju o radu Vlade ZDK, kantonalnih ministarstava i drugih tijela kantonalne uprave se pojavila kada je Skupština ZDK donijela Odluku o usvajanju Strategije razvoja ZDK za period 2016.-2020. godina („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona“, broj: 1/16) kojom je usvojila Strategiju razvoja ZDK za period 2016.-2020. godina, koja će u periodu 2016.-2020. godina služiti kao platforma za kreiranje godišnjih i višegodišnjih planova rada svih relevantnih ministarstava i drugih tijela kantonalne uprave, godišnjih budžeta i planova javnih investicija na kantonalnom i lokalnom nivou. Istom Odlukom su zaduženi svi nosioci implementacije projekata i aktivnosti da u periodu provođenja pojedinih mjera, kod izrade godišnjih programa rada i programa utroška budžetskih sredstava, u programima planiraju implementaciju istih, kao i potrebna finansijska sredstva, a subjekt odgovoran za implementaciju mjera iz Strategije razvoja odgovoran je i za koordiniranje implementacije svih projekata i aktivnosti unutar pojedine mjere. Sa ciljem ispunjavanja obaveza propisanih Odlukom o usvajanju Strategije razvoja ZDK za period 2016.-2020. godina pristupilo se izradi nove Odluke o planiranju rada i izvještavanju o radu Vlade ZDK, kantonalnih ministarstava i drugih tijela kantonalne uprave, putem koje će se na bolji i kvalitetniji način osigurati uvezanost između Strateškog planiranja i sistema koordinacije procesa evropskih integracija.</p> <p>Organizovan je Seminar na temu: „Trogodišnje i godišnje planiranje, godišnje izvještavanje u kantonalnim ministarstvima i drugim tijelima kantonalne uprave u Zeničko-dobojskom kantonu“ u saradnji sa UNDP-om u Zenici dana 17.03.2016. godine, zbog postojanja potrebe za donošenjem nove Odluke o planiranju rada i izvještavanju o radu Vlade Zeničko-dobojskog kantona, kantonalnih ministarstava i drugih tijela kantonalne uprave, koja će detaljnije propisivati načine za donošenje godišnjih i trogodišnjih planova rada i obavezu usaglašavanja istih sa strateškim dokumentima, kao i praćenje implementacije strateških i prioritetnih ciljeva iz istih, po uzoru na federalnu Uredbu o planiranju rada i izvještavanju o radu Vlade Federacije Bosne i Hercegovine, federalnih ministarstava i institucija („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“, broj: 89/14 i 104/14).</p> <p>Odluka o planiranju rada i izvještavanju o radu Vlade ZDK, kantonalnih ministarstava i drugih tijela kantonalne uprave je bila uvrštena na razmatranje za 50. sjednicu Vlade, ali ista nije razmatrana.</p> <p>Vlada ZDK je na 46. sjednici donijela Zaključak, broj: 02-02-5402/16 od 04.03.2016. godine kojim su prihvaćeni prijedlozi izmjena i dopuna na Nacrt Zakona o razvojnom planiranju i upravljanju razvojem u Federaciji Bosne i Hercegovine dostavljeni od strane SSRMP te su isti upućeni Skupštini ZDK na daljnji postupak. Predložene izmjene i dopune na Nacrt Zakona o razvojnom planiranju i upravljanju razvojem u Federaciji Bosne i Hercegovine su se odnosile na: definisanje pojmova navedenih u Nacrtu Zakona, navođenje strateških dokumenata BiH, programa rada i drugih potrebnih dokumenata i izvještaja, a radi usaglašavanja teksta Nacrta Zakona o razvojnom planiranju i upravljanju razvojem u Federaciji Bosne i Hercegovine.</p>	
Naziv materijala	Zaključak kojim se prihvataju mišljenja Ministarstva za poljoprivredu, šumarstvo i vodoprivredu, Ministarstva finansija, Ministarstva za obrazovanje, nauku, kulturu i sport i SSRMP na predloženi Nacrt Zakona o razvojnom planiranju i upravljanju razvojem u Federaciji Bosne i Hercegovine
Organ koji razmatra ili usvaja materijal	Vlada ZDK
Datum usvajanja	04.03.2016. godine
Programiran	DA
<p>Skupština ZDK je na 25. sjednici donijela Zaključak broj: 01-02-7227/16 od 01.04.2016. godine, kojim je utvrdila svoje mišljenje povodom dostavljenog Nacrta Zakona o razvojnom planiranju i upravljanju razvojem u Federaciji Bosne i Hercegovine, odnosno kojim je prihvatila Mišljenja Ministarstva za poljoprivredu, šumarstvo i vodoprivredu, Ministarstva finansija, Ministarstva za obrazovanje, nauku, kulturu i sport i SSRMP na Nacrt Zakona o razvojnom planiranju</p>	

i upravljanju razvojem u Federaciji Bosne i Hercegovine, koje je Vlada Kantona prethodno prihvatila svojim Zaključkom, te koja čine sastavni dio Zaključka Vlade ZDK.	
Naziv materijala	Zaključak kojim Skupština ZDK utvrđuje svoje mišljenje povodom dostavljenog Nacrta Zakona o razvojnom planiranju i upravljanju razvojem u Federaciji Bosne i Hercegovine
Organ koji razmatra ili usvaja materijal	Skupština ZDK
Datum usvajanja	01.04.2016. godine
Programiran	DA
<p>Zakon o razvojnom planiranju i upravljanju razvojem u Federaciji Bosne i Hercegovine usvojio je Parlament Federacije Bosne i Hercegovine na sjednici Predstavničkog doma od 14.03.2017. godine i na sjednici Doma naroda od 30.03.2017. godine („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“, broj: 32/17).</p> <p>Vlada Zeničko-dobojskog kantona je Zaključkom broj: 02-14-10257/17 od 13.07.2017. godine donesenim na 102. sjednici, dala saglasnost premijeru Zeničko-dobojskog kantona da potpiše Protokol o saradnji između Vlade Zeničko-dobojskog kantona i UNDP-a kojim su definisana područja saradnje, odgovornosti partnera, trajanje i nadzor nad provođenjem Protokola. Isti je potpisan 20.07.2017. godine.</p>	
Naziv materijala	Zaključak kojim Vlada daje saglasnost premijeru Zeničko-dobojskog kantona da potpiše Protokol o saradnji
Organ koji razmatra ili usvaja materijal	Vlada ZDK
Datum usvajanja	13.07.2017. godine
Programiran	DA
<p>Na osnovu Zakona o razvojnom planiranju i upravljanju razvojem u Federaciji Bosne i Hercegovine donesena je Uredba o evaluaciji strateških dokumenata u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“, broj: 74/19), u skladu sa kojom je provedena i evaluacija Strategije razvoja Zeničko-dobojskog kantona za period 2016.-2020. godine.</p> <p>Vlada Zeničko-dobojskog kantona je Zaključkom broj: 02-28-18216/19 od 12.12.2019. godine donesenim na 35. sjednici prihvatila Izvještaj o srednjoročnoj evaluaciji Strategije razvoja Zeničko-dobojskog kantona za period 2016.-2020. godina za period evaluacije 2016.-2018. godina.</p>	
Naziv materijala	Zaključak o prihvatanju Izvještaja o srednjoročnoj evaluaciji Strategije razvoja Zeničko-dobojskog kantona za period 2016.-2020. za period evaluacije 2016.-2018. godina
Organ koji razmatra ili usvaja materijal	Vlada ZDK
Datum usvajanja	12.12.2019. godine
Programiran	DA
<p>U skladu sa Zakonom o razvojnom planiranju i upravljanju razvojem u Federaciji Bosne i Hercegovine, Vlada Zeničko-dobojskog kantona je na 29. sjednici održanoj 14.11.2019. godine donijela Odluku o imenovanju Vijeća za razvojno planiranje i upravljanje razvojem u Zeničko-dobojskom kantonu („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona“, broj: 21/19).</p> <p>Ovom Odlukom je imenovano Vijeće koje ima savjetodavnu ulogu u procesima definisanja, implementacije, monitoringa, evaluacije i izvještavanja o realizaciji razvojnih prioriteta u Zeničko-dobojskom kantonu i djeluje u skladu sa principima partnerstva i saradnje propisane zakonom o razvojnom planiranju i upravljanju razvojem u FBiH. Vijeće sačinjavaju premijer Kantona, gradonačelnici/načelnici gradova/općina, predsjedavajući i zamjenici predsjedavajućih Skupštine Kantona, te predsjednici Klubova poslanika Skupštine.</p>	
Naziv materijala	Odluka o imenovanju Vijeća za razvojno planiranje i upravljanje razvojem u Zeničko-dobojskom kantonu
Organ koji razmatra ili usvaja materijal	Vlada ZDK

Datum usvajanja	14.11.2019. godine
Programiran	DA
<p>Zakonom o razvojnom planiranju i upravljanju razvojem u Federaciji Bosne i Hercegovine je propisana obaveza donošenja odluke o izradi Strategije razvoja kantona najkasnije 12 mjeseci prije završetka prethodnog planskog ciklusa u Federaciji.</p> <p>S tim u vezi, a s obzirom da trenutna Strategija razvoja obuhvata period 2016.-2020. godina, Vlada Zeničko-dobojskog kantona je na 35. sjednici održanoj 12.12.2019. godine donijela Odluku o izradi Strategije razvoja Zeničko-dobojskog kantona za period 2021.-2027. godina („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona“, broj: 1/20). Ovom Odlukom je pokrenut proces izrade Strategije razvoja, kao strateškog dokumenta Kantona za sedmogodišnji period koji je usklađen sa planskim periodom EU.</p>	
Naziv materijala	Odluka o izradi Strategije razvoja Zeničko-dobojskog kantona za period 2021.-2027. godina
Organ koji razmatra ili usvaja materijal	Vlada ZDK
Datum usvajanja	12.12.2019. godine
Programiran	DA

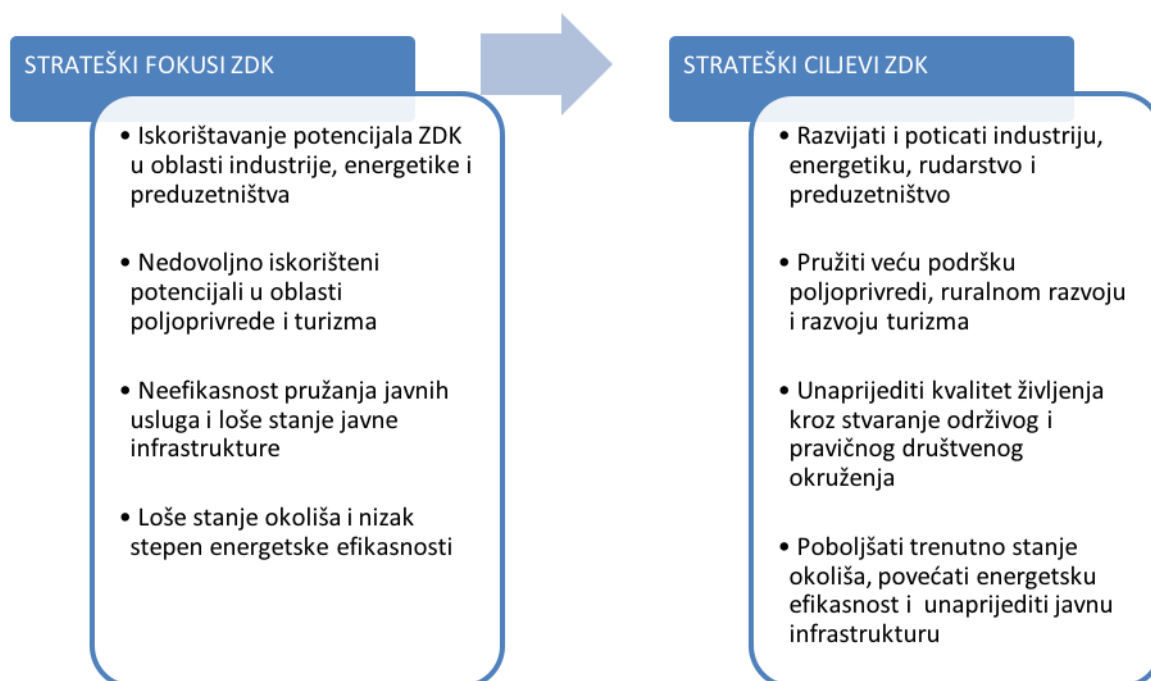
STANJE I KRETANJE RAZVOJA U ZENIČKO-DOBOJSKOM KANTONU

Vizija razvoja odražava stratešku namjeru, dubinu i širinu strateške promjene koju građani Zeničko-dobojskog kantona žele u periodu 2016.-2020. godina. S tim u vezi, slika ukupnog stanja i kretanja razvoja u Zeničko-dobojskom kantonu se posmatra u kontekstu vizijom definisanih vrijednosti i svrhe djelovanja Vlade Zeničko-dobojskog kantona, jedinica lokalne samouprave u sastavu kantona i svih drugih relevantnih partnera uključenih u integrirani sistem upravljanja razvojem. Ovakav razvoj karakterišu princip održivosti i integracije, gdje svaki sektor zadržava svoje osnovne razvojne ciljeve, a zajedno ih ostvaruju u obliku uravnoteženog razvoja.

Vizija razvoja ZDK 2020. godine
Zeničko-dobojski kanton - savremena evropska regija, ugodna za život i rad i atraktivna za investiranje, koja svoj održivi razvoj temelji na industrijskim i ljudskim resursima, prirodnim i turističkim potencijalima, te bogatom kulturno-historijskom naslijeđu i čistom okolišu.

Sa ciljem približavanja vrijednostima i svrsi djelovanja svih partnera definisanih vizijom razvoja, Strategijom razvoja Zeničko-dobojskog kantona za period 2016.-2020. godina definisana su četiri strateška cilja koje Zeničko-dobojski kanton planira realizirati do 2020. godine:

Slika 1 Strateški ciljevi za period 2016.-2020. godina

Definisani strateški ciljevi predstavljaju pravac djelovanja ključnih sektora u Zeničko-dobojskom kantonu kako bi se postigle pozitivne promjene na ključnim razvojnim indikatorima u oblastima ekonomije, društva i okoliša. Ocjena trenutnog stanja i kretanja razvoja Zeničko-dobojskog

kantona će se upravo posmatrati kroz stepen ostvarenja strateških ciljeva i njihovog doprinosa pozitivnim promjenama na ključnim pokazateljima stepena razvoja. Posmatrajući razvoj kroz prizmu definisanih strateških ciljeva, očigledno je da se pozitivne promjene pokazatelja utjecaja planiraju realizovati kroz razvoj nekoliko ključnih sektora kao što su industrija, energetika, rudarstvo, preduzetništvo, poljoprivreda, ruralni razvoj, turizam, obrazovanje, kultura, sport, infrastruktura i dr.

Napomena

Strateški ciljevi definisani Strategijom razvoja za period 2016.-2020. godina predstavljaju budući pravac djelovanja svih uključenih partnera u Zeničko-dobojskom kantonu koji treba da rezultira pozitivnim razvojnim promjenama što bi se u konačnici trebalo reflektirati i na odabranim pokazateljima utjecaja.

1.1. Stanje i kretanja u oblasti ekonomskog razvoja Zeničko-dobojskog kantona u periodu 2014.-2019. godina

Strateški fokusi Zeničko-dobojskog kantona se već dugi niz godina bave pitanjima iskorištavanja strateških snaga i rješavanja strateških problema u oblastima industrije, energetike, rudarstva, preduzetništva, poljoprivrede, ruralnog razvoja i razvoja turizma. Strategija razvoja Zeničko-dobojskog kantona za period 2016.-2020. godina kao i prethodna strategija za period 2010.-2020. godina se bave konkretnim akcijama koje u konačnici treba da rezultiraju pozitivnim promjenama kako u gore navedenim oblastima tako i u svim drugim oblastima koje su direktno ili indirektno povezane sa istima. Dosadašnje finansiranje strategije kao i ono koje slijedi u narednim godinama se uglavnom temelji na svim raspoloživim kantonalnim i lokalnim budžetskim sredstvima, ali i mogućnostima koje pružaju donatori prisutni u regiji i EU.

Kako bi se mjerio stepen realizacije i utjecaj intervencija u ranije navedenim strateškim sektorima, stanje i kretanje razvoja u oblasti ekonomije Zeničko-dobojskog kantona se prati kroz nekoliko ključnih pokazatelja utjecaja (BDP, broj zaposlenih, broj nezaposlenih, prosječna neto plata, indeks razvijenosti, ukupan promet u poljoprivredi i šumarstvu, ukupan promet u hotelijerstvu i ugostiteljstvu i dr.) na osnovu kojih će se moći ocijeniti stepen promjena u ekonomskom okruženju. *Tabela 1* sumira stepen ostvarenih promjena za svaki od pokazatelja utjecaja u 2014, 2017, 2018. i 2019. godini kao i referentni cilj koji se planira realizovati Strategijom razvoja Zeničko-dobojskog kantona za period 2016.-2020. godina.

Veza sa Strategijom razvoja Zeničko-dobojskog kantona za period 2016.-2020. godina

Strateški cilj 1 i strateški cilj 2 Strategije razvoja Zeničko-dobojskog kantona za period 2016.-2020. godina se direktno bave razvojem strateških sektora u Zeničko-dobojskom kantonu koji u konačnici treba da osiguraju realizaciju ciljanih vrijednosti u 2020. godini za svaki od navedenih pokazatelja utjecaja.

Strateški cilj 1: Razvijati i poticati industriju, energetiku, rudarstvo i preduzetništvo

Strateški cilj 2: Pružiti veću podršku poljoprivredi, ruralnom razvoju i razvoju turizma

Tabela 1 Pokazatelji utjecaja za oblast ekonomije u Zeničko-dobojskom kantonu

Oblast	Veza sa strateškim ciljevima Strategije razvoja 2016-2020. godina	Pokazatelji utjecaja	Početa vrijednost (2014)	Vrijednost (2017)	Vrijednost (2018)	Trenutna vrijednost (2019)	Ciljana vrijednost (2020)
1. Ekonomski razvoj Zeničko-dobojskog kantona	Razvijati i poticati industriju, energetiku, rudarstvo i preduzetništvo	BDP u milionima KM	2.437	2.809	2.996	3.130	2.559
		Broj zaposlenih	69.668	74.796	82.688 ¹	84.169 ²	73.151
		Prosječna neto plata u KM	725	737	763 ³	793 ⁴	833
		Broj nezaposlenih	70.462	63.828	59.380 ⁵	55.674 ⁶	69.000
		Indeks razvijenosti	91,9	93	0,81 (92,8) ⁷	0,84 ⁸	92,4
	Pružiti veću podršku poljoprivredi, ruralnom razvoju i razvoju turizma	Ukupan promet u poljoprivredi i šumarstvu	47.486.000	63.954.000	67.064.000 ⁹	78.992.000 ¹⁰	52.234.600
		Prosječan broj zaposlenih u poljoprivredi i šumarstvu	1.509	2.000	2.130 ¹¹	2.122 ¹²	1.660

Posmatrajući trendove promjena vrijednosti ključnih pokazatelja utjecaja u oblasti ekonomije Zeničko-dobojskog kantona u 2014, 2017, 2018. i 2019. godini, moguće je konstatovati da se većina pokazatelja mijenjala u pozitivnom smjeru. Iako stepen ostvarenog napretka nije značajno veliki, ohrabrujuća je činjenica da se isti kreće u pozitivnom smjeru sa tendencijom nastavka pozitivnog trenda i u narednim godinama, a što je ključni zadatak svih partnera uključenih u proces implementacije Strategije razvoja Zeničko-dobojskog kantona do 2020. godine. Vjerovatno najvažnija činjenica između ostalih jeste podatak da se broj zaposlenih u Zeničko-dobojskom kantonu sa 69.668 u 2014. godini povećao na 82.688 u 2018. godini, te na 84.169 u 2019. godini, dok se istovremeno broj nezaposlenih u 2018. godini smanjio za 4.448 u odnosu na 2017. godinu, a u 2019. godini se smanjio za novih 3.706 u odnosu na 2018. godinu. Posebno ohrabrujući podaci se tiču i rasta indeksa

¹ Saopštenje Federalnog zavoda za statistiku - Zeničko-dobojski kanton u brojkama 2019.

² Saopštenje Federalnog zavoda za statistiku - Zeničko-dobojski kanton u brojkama 2020.

³ Saopštenje Federalnog zavoda za statistiku - Zeničko-dobojski kanton u brojkama 2019.

⁴ Saopštenje Federalnog zavoda za statistiku - Zeničko-dobojski kanton u brojkama 2020.

⁵ Saopštenje Federalnog zavoda za statistiku - Zeničko-dobojski kanton u brojkama 2019.

⁶ Saopštenje Federalnog zavoda za statistiku - Zeničko-dobojski kanton u brojkama 2020.

⁷ U Izvještaju Federalnog zavoda za programiranje razvoja - Socioekonomski pokazatelji po općinama za 2018. godinu index razvijenosti je izračunat po novoj metodologiji i iznosi 0,81. Zbog uporedivosti podatka za 2018. godinu u odnosu na ranije godine, index razvijenosti je za 2018. godinu izračunat i po staroj metodologiji.

⁸ Izvještaj Federalnog zavoda za programiranje razvoja - Makroekonomski pokazatelji po kantonima FBiH 2019.

⁹ Saopštenje Federalnog zavoda za statistiku - Zeničko-dobojski kanton u brojkama 2019

¹⁰ Saopštenje Federalnog zavoda za statistiku - Zeničko-dobojski kanton u brojkama 2020

¹¹ Saopštenje Federalnog zavoda za statistiku - Zeničko-dobojski kanton u brojkama 2019

¹² Saopštenje Federalnog zavoda za statistiku - Zeničko-dobojski kanton u brojkama 2020

razvijenosti i BDP-a, budući da indeks razvijenosti Zeničko-dobojskog kantona i u 2017. i u 2018. godini bilježi rast u odnosu na 2014. godinu i iznosio je 93, odnosno 92,8 što čak prelazi i ciljanu vrijednost ovog pokazatelja za 2020. godinu. U 2019. godini index razvijenosti izračunat po novoj metodologiji iznosi 0,84, što ukazuje na rast u odnosu na 2018. godinu, kada je iznosio 0,81. Zbog promjene metodologije izračuna indeksa razvijenosti kantona i jedinica lokalne samouprave od strane Federalnog zavoda za programiranje razvoja, a u skladu sa Uredbom o izradi indeksa razvijenosti u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“, broj: 17/19), došlo je do promjene temeljnih socio-ekonomskih pokazatelja na osnovu kojih se isti izračunava, te index razvijenosti za 2019. godinu više nije uporediv sa prethodnim godinama, kao ni sa ciljanom vrijednošću u Strategiji razvoja ZDK za period 2016.-2020. godina.

Podatak koji prikazuje pozitivnu sliku ostvarenih promjena tokom 2018. godine jeste podatak da se prosječna plata povećala za 38 KM u odnosu na 2014. godinu i iznosila je 763 KM. Ovaj pozitivan pokazatelj se brzo nastavlja i prosječna plata u 2019. godini raste na 793 KM što pokazuje povećanje od 30 KM u odnosu na 2018. godinu.

Po pitanju poljoprivrede, ruralnog razvoja i turizma u 2018. godini ostvaren je blagi pad broja zaposlenih u poljoprivredi i šumarstvu za iznos od 130 (2.130 zaposlenih u 2018. godini), dok je u 2019. godini pao za dodatnih 8 zaposlenih (2.122 zaposlenih u 2019. godini). S druge strane, prosječne plate iz ovog sektora bilježe blagi rast u 2019. godini u odnosu na 2018. godinu (u 2018. godini iznos se povećao za 8 KM, a u 2019. godini se povećao za 19 KM). U hotelijerstvu i ugostiteljstvu je za razliku od poljoprivrede i šumarstva zabilježen rast broja zaposlenih u 2018. i 2019. godini (sa 3.216 zaposlenih u 2018. godini se povećao na 3.446 u 2019. godini). Prosječna plata u hotelijerstvu i ugostiteljstvu poslije rasta u 2017. godini na iznos od 471 KM, što je istovremeno ciljana vrijednost za 2020. godinu, ponovo se u 2018. godini smanjuje za 23 KM, i to na iznos od 448 KM, a u 2019. godini na iznos od 443 KM. Sve navedeno ukazuje na istinsku potrebu da se kroz Strategiju razvoja Zeničko-dobojskog kantona za period 2016.-2020. godina osiguraju strateške intervencije i projekti koji će ovaj blago negativni trend okrenuti u pozitivan.

1.2. Stanje i kretanja u oblasti društvenog razvoja Zeničko-dobojskog kantona u periodu 2014.-2019. godina

Zeničko-dobojski kanton već duži niz godina nastoji unaprijediti kvalitet življenja svojih građana kroz stvaranje održivog i pravičnog društvenog okruženja. Pomenuta nastojanja se uglavnom reflektiraju kroz konstantne intervencije sa ciljem unaprjeđenja kvaliteta usluga javne uprave, segmenta pravde i sigurnosti, obrazovanja, sporta, kulture, tržišta radne snage, zdravlja i socijalne zaštite. Spomenute oblasti ostaju strateški fokusi i u revidiranoj Strategiji razvoja Zeničko-dobojskog kantona za period 2016.-2020. godina, ali sa novim intervencijama koje u konačnici treba da dovedu do većeg stepena pozitivnih promjena u sferi društvenog razvoja.

Neki od ključnih pokazatelja utjecaja kojima se prati stepen promjena u društvenom okruženju prouzrokovan strateškim intervencijama svih partnera uključenih u implementaciju razvojne i sektorskih strategija u Zeničko-dobojskom kantonu su broj stanovnika, broj učenika osnovnih i srednjih škola na hiljadu stanovnika, broj doktora na hiljadu stanovnika, socijalni transferi po glavi stanovnika i dr. *Tabela 2* sumira stepen ostvarenih promjena za svaki od pokazatelja utjecaja u sferi društvenog razvoja u 2014, 2017, 2018 i 2019. godini kao i referentni cilj koji se planira realizovati Strategijom razvoja Zeničko-dobojskog kantona za period 2016.-2020. godina.

Veza sa Strategijom razvoja Zeničko-dobojskog kantona za period 2016.-2020. godina							
Strateški cilj 3 Strategije razvoja Zeničko-dobojskog kantona za period 2016.-2020. godina se direktno bavi društvenim razvojem u Zeničko-dobojskom kantonu koji u konačnici treba da osigura realizaciju ciljanih vrijednosti u 2020. godini za svaki od navedenih pokazatelja utjecaja.							
Strateški cilj 3: Unaprijediti kvalitet življenja kroz stvaranje održivog i pravičnog društvenog okruženja							

Tabela 2 Pokazatelji utjecaja za oblast društvenog razvoja u Zeničko-dobojskom kantonu

Oblast	Veza sa strateškim ciljevima Strategije razvoja 2016.-2020. godina	Pokazatelj utjecaja (ZDK)	Početa vrijednost (2014)	Vrijednost (2017)	Vrijednost (2018)	Trenutna vrijednost (2019)	Ciljana vrijednost (2020)
2. Društveni razvoj Zeničko-dobojskog kantona	Unaprijediti kvalitet življenja kroz stvaranje održivog i pravičnog društvenog okruženja	Broj učenika osnovnih i srednjih škola na hiljadu stanovnika	128	132	130 ¹³	127 ¹⁴	128
		Broj ljekara/hiljadu stanovnika	1,69	1,98	1,99 ¹⁵	2,07 ¹⁶	1,75
		Socijalni transferi po glavi stanovnika (KM)	57,37	60,84	64,14 ¹⁷	68,33 ¹⁸	61,58

Iako se za oblast društvenog razvoja tokom svake godine izdvajaju značajna finansijska sredstva u Zeničko-dobojskom kantonu, u periodu implementacije Strategije razvoja Zeničko-dobojskog kantona za period 2016.-2020. godina će biti neophodno dodatno razmisliti gdje će se pomenuta sredstva trošiti kako bi se zaustavio negativni trend pada vrijednosti pokazatelja utjecaja u oblasti društvenog razvoja. Svakako, imajući u vidu korelaciju između društvenog i ekonomskog razvoja Zeničko-dobojskog kantona, stepen ekonomske razvijenosti će u mnogome utjecati i na raspoloživost finansijskih sredstava za razvoj društvenog segmenta. Kako za ukupni ekonomski razvoj

¹³ Izvještaj Federalnog zavoda za programiranje razvoja - Socioekonomski pokazatelji po općinama za 2018.

¹⁴ Izvještaj Federalnog zavoda za programiranje razvoja - Socioekonomski pokazatelji po općinama za 2019.

¹⁵ Izvještaj Federalnog zavoda za programiranje razvoja - Socioekonomski pokazatelji po općinama za 2018.

¹⁶ Izvještaj Federalnog zavoda za programiranje razvoja - Socioekonomski pokazatelji po općinama za 2019.

¹⁷ Iznos socijalnih izdvajanja u 2018. godini podijeljen sa brojem stanovnika ZDK

¹⁸ Iznos socijalnih izdvajanja u 2019. godini podijeljen sa brojem stanovnika ZDK

Bosne i Hercegovine, tako i za Zeničko-dobojski kanton, broj učenika osnovnih i srednjih škola predstavlja jedan od najbitnijih faktora. Odlazak mladih koji bi trebali da zasnivaju porodice i rađaju djecu, trend pada nataliteta, teška ekonomska situacija u cijeloj Bosni i Hercegovini značajno utječe i na broj učenika u osnovnim i srednjim školama. Praćenjem ovih parametara, kod stanovništva u ZDK, možemo uvidjeti da je natalitet nešto viši nego prethodnih godina, te da je stopa prirodnog priraštaja pozitivna, ali je i dalje izrazito niska. Tako je tokom 2018. godine u Zeničko-dobojskom kantonu došlo do blagog pada broja učenika osnovnih i srednjih škola na hiljadu stanovnika (130/1000 stanovnika), ali je taj broj veći za 2 u odnosu na 2014. godinu, u 2019. godini ponovo pada i manji je za 3 u odnosu na 2018. godinu, što je manje u odnosu na ciljanu vrijednost za 2020. godinu, koja je dostignuta 2017. i 2018. godine. Socijalni transferi po glavi stanovnika iznose 68,33 KM za 2019. godinu, što je za 10,36 KM više u odnosu na 2014. godinu, a za 4,19 KM više u odnosu na 2018. godinu). Broj ljekara na hiljadu stanovnika u 2018. godini se povećao u odnosu na 2014. godinu i iznosio je 1,99, te se isti povećao i u 2019. godini, te je iznosio 2,07, što ukazuje da se do sada adekvatno strateški djelovalo u periodu implementacije Strategije razvoja Zeničko-dobojskog kantona za period 2016.-2020. godina.

1.3. Stanje i kretanja u oblasti zaštite okoliša i razvoja infrastrukture Zeničko-dobojskog kantona u periodu 2014.-2019. godina

S obzirom na vid industrije prisutan u Zeničko-dobojskom kantonu, te stanje kvalitete zraka uzrokovano primarno industrijom i saobraćajem, povećanje energetske efikasnosti (EE) i optimizacija korištenja javne infrastrukture doprinijela bi smanjenju korištenja energenata, te očuvanju prirodnih resursa, te posebno smanjenju emisija u medije okoliša. Izmjene tehnologija, povećanje EE, (povećanje obuhvata i poboljšanje kvalitete komunalnih usluga), te pojačana kontrola zagađenja i zagađivača, unaprijedila bi kvalitet života stanovnika, te dovela i do unaprjeđenja stanja okoliša i doprinijela održivom razvoju Zeničko-dobojskog kantona. Sve ranije spomenuto, predstavlja strateški fokus djelovanja svih relevantnih partnera uključenih u integrirani sistem upravljanja razvojem u Zeničko-dobojskom kantonu. Stepennostignuća u intervencijama koje se sprovode u ovim oblastima se najbolje oslikavaju u pokazateljima utjecaja u oblasti zaštite okoliša i infrastrukture.

Pokazatelji utjecaja za oblast zaštite okoliša i infrastrukture su prikazani u *Tabeli 3*. Najveće promjene u okruženju koje se očekuju na osnovu ovog cilja su promjene u cijeni električne energije, iznos investicija na teritoriji Zeničko-dobojskog kantona i dr.

Veza sa Strategijom razvoja Zeničko-dobojskog kantona za period 2016.-2020. godina

Strateški cilj 4 Strategije razvoja Zeničko-dobojskog kantona za period 2016.-2020. godina se direktno bavi pitanjima zaštite okoliša i razvoja infrastrukture u Zeničko-dobojskom kantonu koji u konačnici treba da osigura realizaciju ciljanih vrijednosti u 2020. godini za svaki od navedenih pokazatelja utjecaja.

Strateški cilj 4: Poboljšati trenutno stanje okoliša i povećati energetske efikasnost

Tabela 3 Pokazatelji utjecaja za oblast zaštite okoliša i infrastrukture u Zeničko-dobojskom kantonu

Oblast	Veza sa strateškim ciljevima Strategije razvoja 2016.-2020. godina	Pokazatelj utjecaja	Početna vrijednost (2014)	Vrijednost (2017)	Vrijednost (2018)	Trenutna vrijednost (2019)	Ciljana vrijednost (2020)
Zaštita okoliša i razvoj infrastrukture u Zeničko-dobojskom kantonu	Poboljšati trenutno stanje okoliša i povećati energetske efikasnosti	Investicije na teritoriji kantona u ove sektore (KM)	5.350.000	5.696.640	5.626.640	5.269.230 ¹⁹	6.000.000
		Udio realizovanih kapitalnih investicija u budžetu (%)	1,99	1,92	1,78	1,57 ²⁰	2

Imajući u vidu da oblast zaštite okoliša i razvoj infrastrukture za sobom povlače i najveće investicije, odabir investicijskih pokazatelja utjecaja za ove oblasti može pružiti širu sliku stanja i kretanja razvoja u predmetnim oblastima. U poređenju sa 2014. godinom kada je u oblasti zaštite okoliša i razvoja infrastrukture utrošeno 5.350.000 KM, iznos u 2018. godini se povećao i iznosio je 5.626.640 KM. Stanje u 2019. godini pokazuje pad u iznosu od cca 360.000 KM u odnosu na 2018. godinu. Ukoliko uzmemo u obzir da je početna vrijednost investicija (2014. godina) većinski utrošena na sanaciju šteta prouzrokovanih masovnim poplavama koje su zadesile cijelu Bosnu i Hercegovinu, a posebno Zeničko-dobojski kanton, možemo konstatovati da su sredstva koja se izdvajaju za ovu oblast u 2018. i 2019. godini zadovoljavajuća, budući da tokom spomenuta dva izvještajna perioda nije bilo većih elementarnih nepogoda, te da većinska sredstva nisu izdvojena za sanaciju šteta, nego za realizaciju projekata kao što su upravljanje otpadom, unapređenje zaštite okoliša i energetske efikasnosti. Udio realiziranih kapitalnih investicija u budžetu koji je u 2014. godini iznosio 1,99%, tokom 2018. godine se smanjio na 1,78%, odnosno na 1,57% u 2019. godini. Evidentna je činjenica da će se realno stanje promjena u ovim oblastima moći detaljnije sagledati nakon 2019. godine i za vrijeme implementacije Strategije razvoja Zeničko-dobojskog kantona za period 2016.-2020. godina. Ciljana vrijednost udjela realiziranih kapitalnih investicija u budžetu za oblast zaštite okoliša i razvoj infrastrukture za 2020. godinu iznosi 2%, međutim, uz kvalitetno planiranje i prioritizaciju mjera u ovim i drugim ekonomskim segmentima, taj bi procenat mogao biti i veći.

¹⁹ Podatak izračunat na bazi sredstava Program utroška Fonda za zaštitu okoline + Program utroška Finansiranje troškova energetske efikasnosti

²⁰ Podatak izračunat na bazi sredstava Program utroška Fonda za zaštitu okoline + Program utroška Finansiranje troškova energetske efikasnosti podjeljeno sa ukupnim izvršenjem budžeta i pomnoženo sa 100

1.4. Faktori koji su direktno ili indirektno utjecali na kretanje razvoja u oblastima ekonomije, društva, infrastrukture i zaštite okoliša u periodu 2014.-2019. godina u Zeničko-dobojskom kantonu

Kako bi se utvrdili stvarni razlozi i faktori koji su utjecali na pozitivne i negativne trendove makro pokazatelja razvoja u oblastima ekonomije, društva, infrastrukture i zaštite okoliša, potrebno je analizirati mnogo širi kontekst od konkretnih akcija koje su realizovane od strane Vlade Zeničko-dobojskog kantona i općinskih/gradskih uprava na nivou jedinica lokalnih samouprava. Jedan od ključnih faktora kojeg je veoma teško predvidjeti bez obzira na planirane intervencije jeste tržišna ekonomija u kojoj privatna i javna preduzeća djeluju u skladu sa prilikama koje prepoznaju i koriste u konkurentskom okruženju. S tim u vezi, u nastavku slijedi nekoliko ključnih trendova koji su se dešavali u periodu od 2014.-2019. godina u preduzećima koja su registrovana na području Zeničko-dobojskog kantona, te neke od najvažnijih akcija realizovanih od strane Vlade Zeničko-dobojskog kantona, a koji su direktno ili indirektno utjecali na promjene u kretanju makro pokazatelja u oblastima ekonomije, društva, infrastrukture i zaštite okoliša:

1. Ukupan prihod od prodaje svih preduzeća registriranih na području Zeničko-dobojskog kantona, a koja predaju finansijske izvještaje o poslovanju Finansijsko-informatičkoj agenciji Federacije Bosne i Hercegovine²¹, se u periodu 2014.-2019. godina smanjio sa 5.502.870.685 KM u 2014. godini na 5.198.259.768 KM u 2016. godini, te rastao u 2017. godini na 5.736.399.129 KM, na 6.382.450.677 KM u 2018. godini, odnosno na 6.327.240.284 KM u 2019. godini, što je u konačnici direktno utjecalo na rast BDP-a, indeks razvijenosti Zeničko-dobojskog kantona, broj zaposlenih, broj nezaposlenih, iznos investicija, pokrivenost uvoza izvozom i brojne druge ekonomske pokazatelje koji su direktno ili indirektno mijenjali svoje vrijednosti zbog raste ukupnih prihoda privatnih i javnih preduzeća koja su registrirana na području Zeničko-dobojskog kantona.
2. Podatak koji u određenoj mjeri, ali ne u potpunosti objašnjava zbog čega je došlo do promjena u pokrivenosti uvoza izvozom po različitim industrijskim granama u Zeničko-dobojskom kantonu u periodu 2016.-2019. godina, jeste ukupan izvoz privatnih i javnih preduzeća koja su registrovana na području kantona, koji se smanjio sa 1.582.287.000 KM u 2016. godini, na 1.483.111.000 KM u 2017. godini, dok se u 2018. godini povećao na 1.709.002.000 KM. Međutim, iako je u 2018. godini došlo do povećanja izvoza za više od 200 miliona KM (1.709.002.000 KM), s druge strane, uvoz koji je u proteklim godinama stagnirao, u 2018. godini povećan je za 170 miliona u odnosu na 2016. i 2017. godinu, te je premašio ukupni izvoz (1.814.030.000. KM). Podaci za 2019. godinu nisu dostupni.

---

²¹ Izvor: Tron Business Intelligence System: Profil svih industrija u Zeničko-dobojskom kantonu, oktobar 2017. godine

3. Jedan od bitnih faktora koji je između ostalih doveo do pozitivnih trendova kod makro-ekonomskih pokazatelja u periodu od 2016.-2019. godina jeste pozitivna ukupna likvidnost svih privatnih i javnih preduzeća u Zeničko-dobojskom kantonu koja je prema tekućem pokazatelju²² rasla sa 1,06 u 2016. godini na 1,08 u 2017. godini, na 1,10 u 2018. godini, odnosno na 1.14 u 2019. godini
4. Sljedeći faktor koji bi mogao da ima direktan utjecaj na prosječnu platu i nova zapošljavanja u Zeničko-dobojskom kantonu jeste prihod po zaposlenom (KM) koji je u 2014. godini na nivou svih registriranih privatnih i javnih preduzeća u Zeničko-dobojskom kantonu iznosio 114.579 KM dok je vrijednost istoga u 2016. godini iznosila 100.638 KM, u 2017. godini 107.845 KM, u 2018. godini 115.161 KM, te u 2019. godini 114.245 KM. Treba uzeti u obzir činjenicu da na prva tri preduzeća po iznosu prihoda u Zeničko-dobojskom kantonu odlazi preko 1.400.000.000 KM što u konačnici značajno utječe na iznos prihoda po zaposleniku te samim time ne daje potpuno realnu sliku o prihodima po uposleniku. Dodatni pokazatelj koji u određenoj mjeri²³ objašnjava promjene u prosječnim platama u Zeničko-dobojskom kantonu jesu prijavljeni prosječni troškovi plata po zaposlenom kod privatnih i javnih preduzeća u Zeničko-dobojskom kantonu koji su u 2014. godini iznosili 16.898 KM za razliku od narednih godina kada je iznos bio 16.963 KM u 2016. godini, 17.160 KM u 2017. godini, 17.973 KM u 2018. godini, te 18.346 KM u 2019. godini.
5. Jedan od ohrabrujućih, ali sam po sebi nedovoljnih pokazatelja za značajnije povećanje investicija i broj zaposlenih u Zeničko-dobojskom kantonu jeste broj profitabilnih preduzeća kojih je u 2014. godini u Zeničko-dobojskom kantonu bilo 1.824, a u 2016. se taj broj povećao na 1.951, u 2017. godini na 2.017, u 2018. godini na 2.112 preduzeća, te u 2019. godini 2.134. Ohrabrujuća je i činjenica da se ukupna neto dobit svih preduzeća koja su registrirana na području Zeničko-dobojskom kantona značajno povećala u 2019. na 176.213.429 KM u odnosu na 2016. godinu kad je iznosila 137.002.690 KM. Iako je podatak ohrabrujući, neophodno je uraditi i dodatnu analizu po pojedinačnim preduzećima, a prije svega ona vodeća koja ostvaruju najveće neto dobiti u svom poslovanju.

Svi ovi pozitivni pokazatelji rasta u preduzećima impliciraju i na možda najznačajniji dugoročni aspekt u razvoju, a to je unaprjeđenje sveukupnog poslovnog ambijenta u kantonu.

Kada se analiziraju konkretni instrumenti podrške od strane Vlade, te utjecaj prirodnih i društvenih faktora, svakako je potrebno pomenuti slijedeće:

6. Vlada Zeničko-dobojskog kantona niz godina realizuje programe poticaja za preduzeća u vidu subvencija privatnim preduzećima i preduzetnicima, subvencioniranja administrativnih

---

²² Izračunava se kao količnik ukupnih tekućih sredstava i tekućih obaveza. Generalno, vrijednost tekućeg pokazatelja iznad 1 znači da je kompanija/industrija u dobroj poziciji po pitanju izmirenja tekućih obaveza

²³ Ne uključuje javne institucije

troškova kod izgradnje proizvodnih objekata iz područja prerađivačkih djelatnosti, subvencioniranje troškova jačanja konkurentnosti (izvoz), programi utroška sredstava od koncesija, uvođenje međunarodnih i evropskih standarda kod privrednih subjekata što kontinuirano daje doprinos povećanoj vrijednosti ukupnih investicija u Zeničko-dobojskom kantonu.

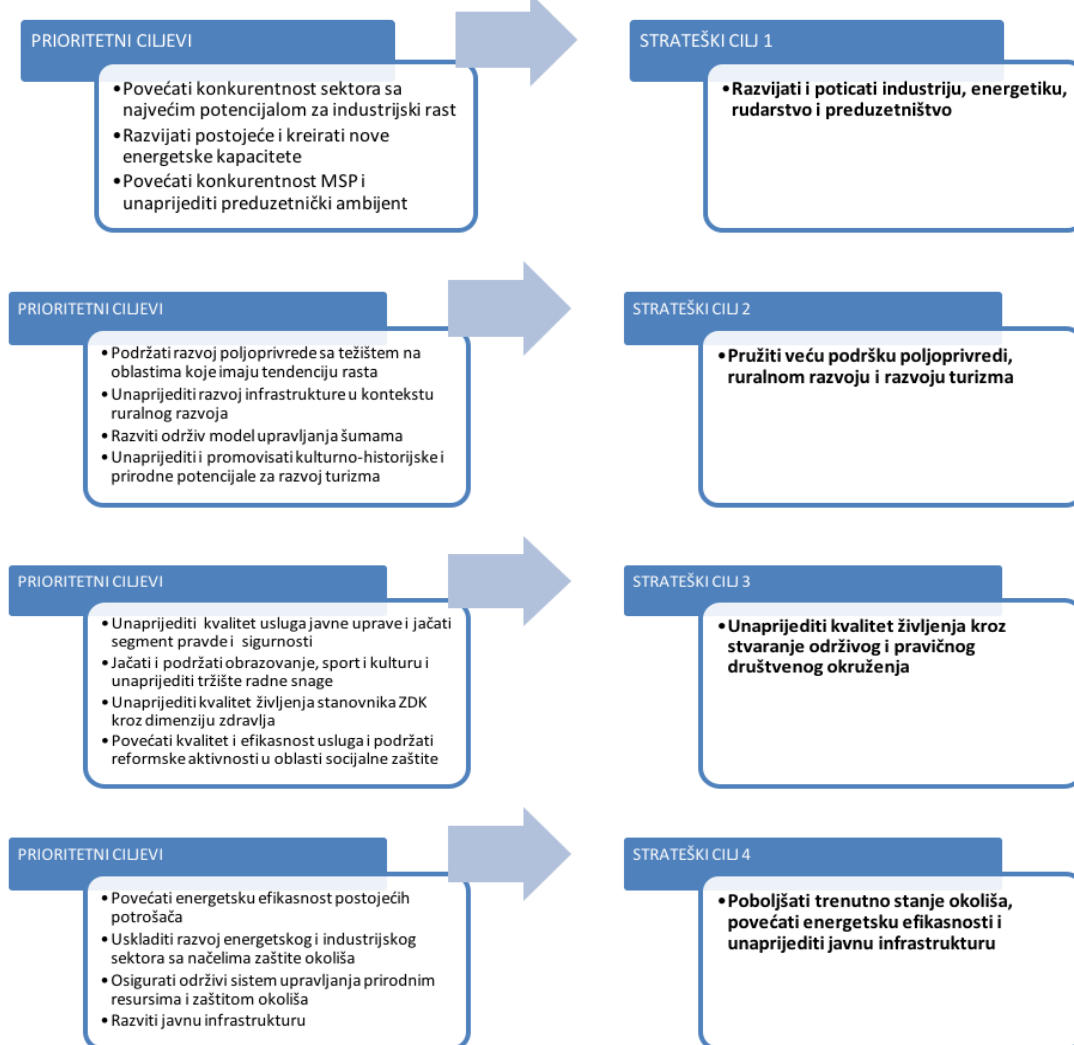
7. Vlada Zeničko-dobojskog kantona daje kontinuiranu podršku razvoju poljoprivrede sa težištem na oblastima koje imaju tendenciju rasta, te su značajna sredstva isplaćena samostalnim poljoprivrednim proizvođačima i pravnim licima koji se bave poljoprivrednom proizvodnjom u zaštićenom prostoru, na ime podrške za nabavku plastenika, te proizvođačima povrća, jagodičastog voća i mlijeka, a data je podrška i povećanju pošumljenosti površina.
8. Osim sila tržišne ekonomije koje djeluju u Zeničko-dobojskom kantonu i direktno ili indirektno utiču na ključne makro-ekonomske pokazatelje razvoja, važno je spomenuti i prirodne nesreće koje su se desile tokom 2014. godine i nanijele ogromne materijalne štete ne samo u Zeničko-dobojskom kantonu već i na području cijele Bosne i Hercegovine.
9. U sferi društvenog razvoja jedan od gorućih problema koji značajno utječe na broj zaposlenih i broj novoosnovanih preduzeća jeste nedovoljna usklađenost obrazovnog sistema i potreba tržišta rada čime se stvara višak radne snage koja nije upotrebljiva na tržištu rada, a sa druge strane opterećuje socijalni razvoj i rast socijalnih izdvajanja po glavi stanovnika.

2. IZVJEŠTAJ O IMPLEMENTACIJI STRATEGIJE RAZVOJA

2.1. Stepen implementacije strategije

S ciljem unaprjeđenja cjelokupnog socijalnog i ekonomskog razvoja Zeničko-dobojskog kantona, što bi se u konačnici trebalo reflektirati i na pokazateljima utjecaja u tri velika razvojna sektora (ekonomija, društvo, zaštita okoliša i infrastruktura), Strategijom razvoja Zeničko-dobojskog kantona za period 2016.-2020. godina, definisana su četiri strateška cilja. U skladu s dostupnim finansijskim i ljudskim resursima u Zeničko-dobojskom kantonu, ali i širim strateškim okvirom u Bosni i Hercegovini i EU, za svaki od strateških ciljeva definisani su prioriteti koji oslikavaju strateške sektore kroz koje se planira postići željeni stepen promjena u okruženju. Prioritetni ciljevi obuhvataju ključne sektorske prioritete koji imaju najveći međusektorski utjecaj na razvoj, a samim time i pokazatelje utjecaja. Očekivani rezultati prioritetnih ciljeva su u direktnoj vezi s pokazateljima utjecaja na nivou strateških ciljeva i doprinose realizaciji ciljanih vrijednosti 2020. godine.

Slika 2 Prioritetni ciljevi za period 2016.-2020. godina

Strateški cilj 1: Razvijati i poticati industriju, energetiku, rudarstvo i preduzetništvo

Kako bi se postigao željeni stepen promjena na makro planu u pogledu rasta BDP-a, indeksa razvijenosti, broja zaposlenih, broja nezaposlenih i prosječne plate u Zeničko-dobojskom kantonu, definisana su tri prioritetna cilja čiji ishodi treba da doprinesu pozitivnim promjenama u indeksu fizičkog obima industrijske proizvodnje, ostvarenim investicijama u prerađivačkoj industriji, ukupnom izvozu u prerađivačkoj industriji, pokrivenosti uvoza izvozom u prerađivačkoj industriji, ukupnim isplaćenim investicijama u proizvodnju i snabdijevanje električne energije, indeksu obima proizvodnje i snabdijevanja električnom energijom, broju registriranih poslovnih subjekata itd. Spomenuto se planira realizovati kroz niz mjera koje u konačnici treba da doprinesu povećanju konkurentnosti sektora s najvećim potencijalom za industrijski rast, razvoju postojećih i kreiranju novih energetske kapaciteta, povećanju konkurentnosti MSP, te unaprjeđenju preduzetničkog ambijenta. *Tabela 4* nudi sumarni pregled dostignutih vrijednosti prema pokazateljima krajnjeg rezultata na nivou prioritetnih ciljeva za 2014.-2019. godinu, ali i ciljanu vrijednost koja se planira postići do 2020. godine.

Tabela 4 Prioritetni ciljevi za strateški cilj 1 sa pripadajućim pokazateljima krajnjeg rezultata

Prioritetni cilj	Pokazatelj krajnjeg rezultata	Početa vrijednost (2014)	Vrijednost (2017)	Vrijednost (2018)	Trenutna vrijednost (2019)	Ciljana vrijednost (2020)
Povećati konkurentnost sektora sa najvećim potencijalom za industrijski rast	Indeks fizičkog obima industrijske proizvodnje	95,9	100,7	96,6 ²⁴	93,6 ²⁵	105,5
	Ostvarene investicije u prerađivačkoj industriji u 000 KM	98.421	101.577	125.409 ²⁶	149.180 ²⁷	110.000
	Ukupan izvoz u prerađivačkoj industriji u 000 KM	1.643.093	1.454.053	1.669.295 ²⁸	1.492.249 ²⁹	2.079.040
	Pokrivenost uvoza izvozom u prerađivačkoj industriji	116,65	107,38	108,97 ³⁰	106,04 ³¹	105
	Broj privrednih subjekata u prerađivačkom sektoru	1.942	2.165	2.322 ³²	2.426 ³³	2.100
	Broj zaposlenih u prerađivačkom sektoru	21.345	25.475	27.156 ³⁴	27.089 ³⁵	23.000
	Indeks obima industrijske proizvodnje vađenja ruda i kamena	97,7	131,7	98,4 ³⁶	93,1 ³⁷	117,2
Razvijati postojeće i kreirati nove energetske kapacitete	Ukupne isplaćene investicije u proizvodnju i snabdijevanje el. energije u 000 KM	34.222	23.945	19.016 ³⁸	14.794 ³⁹	107.534,5
	Broj pravnih lica u proizvodnji i snabdijevanju el. energijom	39	48	51 ⁴⁰	53 ⁴¹	44
	Indeks obima proizvodnje i snabdijevanje. el. energijom	85,5	116,2	97,2 ⁴²	80,5 ⁴³	87
Povećati konkurentnost MSP i	Broj registriranih poslovnih subjekata	16.319	13.294	14.203 ⁴⁴	14.575 ⁴⁵	17.000

²⁴ Saopštenje Federalnog zavoda za statistiku-Zeničko-dobojski kanton u brojkama 2019.

²⁵ Saopštenje Federalnog zavoda za statistiku-Zeničko-dobojski kanton u brojkama 2020.

²⁶ Saopštenje Federalnog zavoda za statistiku-Zeničko-dobojski kanton u brojkama 2019

²⁷ Saopštenje Federalnog zavoda za statistiku-Zeničko-dobojski kanton u brojkama 2020.

²⁸ Saopštenje Federalnog zavoda za statistiku-Zeničko-dobojski kanton u brojkama 2019.

²⁹ Saopštenje Federalnog zavoda za statistiku-Zeničko-dobojski kanton u brojkama 2020.

³⁰ Saopštenje Federalnog zavoda za statistiku-Zeničko-dobojski kanton u brojkama 2019 sadrži podatke o izvozu i uvozu u prerađivačkoj industriji, a kada podijelimo izvoz sa uvozom i pomnožimo sa 100 dobijemo pokrivenost uvoza izvozom

³¹ Saopštenje Federalnog zavoda za statistiku-Zeničko-dobojski kanton u brojkama 2020.

³² Saopštenje Federalnog zavoda za statistiku-Zeničko-dobojski kanton u brojkama 2019.

³³ Saopštenje Federalnog zavoda za statistiku-Zeničko-dobojski kanton u brojkama 2020.

³⁴ Saopštenje Federalnog zavoda za statistiku-Zeničko-dobojski kanton u brojkama 2019.

³⁵ Saopštenje Federalnog zavoda za statistiku-Zeničko-dobojski kanton u brojkama 2020.

³⁶ Izvještaj Federalnog zavoda za programiranje razvoja - Makroekonomski pokazatelji po kantonima FBiH 2018.

³⁷ Izvještaj Federalnog zavoda za programiranje razvoja - Makroekonomski pokazatelji po kantonima FBiH 2019.

³⁸ Saopštenje Federalnog zavoda za statistiku-Zeničko-dobojski kanton u brojkama 2019.

³⁹ Saopštenje Federalnog zavoda za statistiku-Zeničko-dobojski kanton u brojkama 2020.

⁴⁰ Saopštenje Federalnog zavoda za statistiku-Zeničko-dobojski kanton u brojkama 2019.

⁴¹ Saopštenje Federalnog zavoda za statistiku-Zeničko-dobojski kanton u brojkama 2020.

⁴² Izvještaj Federalnog zavoda za programiranje razvoja - Makroekonomski pokazatelji po kantonima FBiH 2018.

⁴³ Izvještaj Federalnog zavoda za programiranje razvoja - Makroekonomski pokazatelji po kantonima FBiH 2019.

⁴⁴ Izvještaj Federalnog zavoda za programiranje razvoja - Makroekonomski pokazatelji po kantonima za 2018.

⁴⁵ Izvještaj Federalnog zavoda za programiranje razvoja - Makroekonomski pokazatelji po kantonima FBiH 2019.

unaprijediti preduzetnički ambijent	Ukupne isplaćene investicije u 000 KM (2013)	375.464	355.436	443.055 ⁴⁶	471.033 ⁴⁷	450.557
---	--	---------	---------	-----------------------	-----------------------	---------

Imajući u vidu činjenicu da se tokom 2014., 2015. i početkom 2016. godine radilo na reviziji Strategije razvoja Zeničko-dobojskog kantona za period 2010.-2020. godina, a da je 2014. godina korištena kao polazna i referentna godina na osnovu koje su se planirali ciljevi za naredni petogodišnji period do 2020. godine, lako je zaključiti da su se u periodu 2014.-2019. godina implementirale razne razvojne aktivnosti na kantonalnom i lokalnom nivou što je u konačnici dovelo do pozitivnih promjena u vrijednostima pokazatelja krajnjeg rezultata. Neke od ključnih pozitivnih promjena koje su se desile u toku 2017. godine jesu rast indeksa fizičkog obima industrijske proizvodnje na 100,7 u odnosu na 2016. godinu, ali u 2018. godini dolazi do pada indeksa na 96,6, te se pad sa zabilježenim indeksom 93,6 nastavlja i u 2019. godini. Rast je zabilježen kod ostvarenih investicija u prerađivačkoj industriji koji je sa 98.421.000 KM u 2014. godini, u 2018. godini porastao na 125.409.000 KM i u 2019. godine na 149.180.000 KM. Prisutno je blago smanjenje pokrivenosti uvoza izvozom u prerađivačkoj industriji, i to sa 116,65 u 2014. godini na 108,97 u 2018. godini, te na 106,04 u 2019. godini. Kada je u pitanju broj zaposlenih, u prerađivačkom sektoru je u 2014. godini radilo 21.345 ljudi, u 2018. godini taj broj je narastao na 27.156 ljudi, dok je u 2019. godini isti spao na 27.089 zaposlenih. Kada je riječ o tržišnoj ekonomiji u oblasti prerađivačke industrije, važno je istaći da se u periodu od 2014.-2019. godine povećao ukupan prihod od prodaje u prerađivačkoj industriji sa 2.130.372.268 KM u 2014. godini na 2.189.201.375 KM u 2016. godini, odnosno na 2.488.924.773 KM u 2017. godini, na 2.764.316.135 KM u 2018. godini, te na 2.638.662.137 KM u 2019. godini. U istom periodu u prerađivačkoj industriji, osjetan je blagi pad prihoda od izvoza u 2016. godini, koji je iznosio 939.907.543 KM u odnosu na 943.964.697 KM u 2014. godini. Međutim, u narednom periodu prihod od izvoza se povećava pa je isti u 2017. godini iznosio 1.120.565.977 KM, u 2018. godini 1.299.735.622 KM, a u 2019. godini 1.189.819.409 KM u 2019. godini. Ostvarena ukupna dobit u prerađivačkoj industriji u Zeničko-dobojskom kantonu pokazuje osjetan pad u 2016. godini, kada je iznosila 65.762.350 KM za razliku od 2014. godine kada je iznos bio 73.426.428 KM. U 2017. godini dolazi do rasta ukupne dobiti na 103.369.416 KM, na 131.817.386 KM u 2018. godini, odnosno 55.278.628 KM u 2019. godini. Ohrabrujuća je informacija da se stanje likvidnosti u prerađivačkoj industriji popravljalo u periodu od 2014.-2019. godine u kojoj je tekući pokazatelj dosegao nivo od 1,30.

U periodu od 2016. godine, bilježi se značajan pad ukupnog iznosa isplaćenih investicija u proizvodnju i snabdijevanje električne energije, tako da je u 2014. godini investirano 34.222.000 KM, u 2018. godini 19.016.000 KM, a u 2019. godini samo 14.794.000 KM. U istom periodu se povećao i broj pravnih lica u proizvodnji i snabdijevanju električnom energijom sa 39 (2014. godina) na 51

⁴⁶ Saopštenje Federalnog zavoda za statistiku-Zeničko-dobojski kanton u brojkama 2018. naveden je podatak o ukupno isplaćenim investicijama na nivou kantona u 2017. godini, s obzirom da je isto urađeno i kada se navodila početna vrijednost za 2014, kada je naveden iznos ukupno isplaćenih investicija za 2013.

⁴⁷ Saopštenje Federalnog zavoda za statistiku-Zeničko-dobojski kanton u brojkama 2019.

(2018. godina), te na 53 (2019. godina). Ono što je važno spomenuti u kontekstu industrije proizvodnje i snabdijevanja električne energije, plina, pare i klimatizacije jeste činjenica da se u 2019. godini 49,33% ukupnih prihoda od prodaje u cijeloj industriji odnosi na JP Grijanje d.o.o. Zenica kojeg slijedi JP Visoko Ekoenergija d.o.o. Visoko sa 21,80% ukupnih prihoda u djelatnosti u 2019. godini.

Broj registriranih poslovnih subjekata kojih je u 2014. godini u Zeničko-dobojskom kantonu bilo 16.319, u 2018. godini se smanjio i iznosio 14.203, a blago porastao u 2019. godini kada je iznosio 14.575. S druge strane, u istom periodu je došlo do porasta ukupnih isplaćenih investicija u sektoru MSP sa 375.464.000 KM u 2014. godini na 443.055.000 u 2018. godini, te na 471.033.000 u 2019. godini.

Strateški cilj 2: Pružiti veću podršku poljoprivredi, ruralnom razvoju i razvoju turizma

Kada je riječ o potencijalima za budući razvoj ne samo Zeničko-dobojskog kantona već i cijele Bosne i Hercegovine, poljoprivreda, ruralni razvoj i turizam se nalaze na vrhu liste prioritetnih sektora. Ono što svakako predstavlja jednu od ključnih prepreka za ubrzan razvoj ovih sektora jeste nedostatak razvojnih strategija na nivou cijele države što predstavlja jedan od ključnih uslova za dobijanje donatorskih sredstava iz EU i drugih fondova. Sa ciljem pružanja veće podrške poljoprivredi, ruralnom razvoju i razvoju turizma u Zeničko-dobojskom kantonu, Strategijom razvoja Zeničko-dobojskog kantona za period 2016.-2020. godina su definisana četiri prioritetna cilja koji u ovom periodu treba da pruže doprinos postizanju ciljanih vrijednosti u 2020. godini makro pokazatelja kao što su promet u poljoprivredi i šumarstvu, promet u hotelijerstvu i ugostiteljstvu, broj zaposlenih u poljoprivredi i šumarstvu, prosječne plate u hotelijerstvu i ugostiteljstvu i dr. Kako bi se u konačnici ostvarile promjene u svemu ranije navedenom, neophodno je realizovati nekoliko međusektorski povezanih prioritetnih ciljeva koji treba da doprinesu neposrednim promjenama u ostvarenim investicijama u poljoprivredu, hotelijerstvo i ugostiteljstvo, ukupnim požnjevenim površinama svih kultura, pokrivenosti domaćinstava sa pristupom kontroliranoj vodi za piće itd.

Tabela 5 nudi sumarni pregled dostignutih vrijednosti prema pokazateljima krajnjeg rezultata na nivou prioritetnih ciljeva za 2014.-2019. godinu, ali i ciljanu vrijednost koja se planira postići do 2020. godine.

Tabela 5 Prioritetni ciljevi za strateški cilj 2 sa pripadajućim pokazateljima krajnjeg rezultata

Prioritetni cilj	Pokazatelj krajnjeg rezultata	Početa vrijednost (2014)	Vrijednost (2017)	Vrijednost (2018)	Trenutna vrijednost (2019)	Ciljna vrijednost (2020)
Podržavati razvoj poljoprivrede sa težištem na oblastima koje imaju	Pokrivenost uvoza izvozom za hranu i žive životinje	23,5%	25,54%	23,82% ⁴⁸	24,72% ⁴⁹	28%

⁴⁸ Saopštenje Federalnog zavoda za statistiku-Zeničko-dobojski kanton u brojkama 2019 sadrži podatke o izvozu i uvozu za hranu i žive životinje, a kada podijelimo izvoz sa uvozom i pomnožimo sa 100 dobijemo pokrivenost uvoza izvozom

⁴⁹ Saopštenje Federalnog zavoda za statistiku-Zeničko-dobojski kanton u brojkama 2020.

tendenciju rasta	Ostvarene investicije u poljoprivredi u nova stalna sredstva uključujući investicije poljoprivrednih gazdinstava u 000 KM	12.092	13.636	6.883 ⁵⁰	13.351 ⁵¹	25.000
	Ukupna obrađena površina u ha	28.838	23.129	24.681 ⁵²	24.635 ⁵³	31.722
	Broj registriranih poslovnih subjekata u poljoprivredi i šumarstvu	618	973	1.147 ⁵⁴	1.156 ⁵⁵	680
	Broj registriranih poljoprivrednih gazdinstava koja su svoju djelatnost registrovali po Zakonu o obrtu (osnovna djelatnost)	133	800	967 ⁵⁶	969 ⁵⁷	165
Unaprijediti i promovirati kulturno-historijske i prirodne potencijale za razvoj turizma	Investicije u hotelijerstvu i ugostiteljstvu u 000 KM	1.456	446	787 ⁵⁸	2.210 ⁵⁹	1.602
	Broj dolazaka turista	19.242	25.219	31.642 ⁶⁰	38.852 ⁶¹	22.000
	Broj noćenja turista	38.758	52.123	97.187 ⁶²	125.317 ⁶³	44.572
	Broj ležaja	993	948	1.335 ⁶⁴	1.381 ⁶⁵	1.100
Unaprijediti razvoj infrastrukture u kontekstu ruralnog razvoja	Investicije na teritoriji kantona u ove sektore (KM)	6.883.734	3.332.987	6.246.727	7.221.270 ⁶⁶	10.500.000
	Udio realizovanih kapitalnih investicija u budžetu (%)	2,57	1,12	1,98	2,16 ⁶⁷	3,5
Razviti održiv model upravljanja šumama	Ukupna proizvodnja šumskih sortimenata u hilj. m ³	407	384	343 ⁶⁸	343 ⁶⁹	447
	Drvena masa ha/m ³	161	161 ⁷⁰	157	157	162

Kada govorimo o unaprijeđenju poljoprivrede i šumarstva, željeni stepen promjena na makro planu će najbolje biti reflektiran u stepenu promjena koje se dešavaju sa pokazateljima kao što su pokrivenost uvoza izvozom za hranu i žive životinje, ostvarene investicije u poljoprivredi, ukupna

⁵⁰ Saopštenje Federalnog zavoda za statistiku-Zeničko-dobojski kanton u brojkama 2019 (Investicije u 2017)

⁵¹ Saopštenje Federalnog zavoda za statistiku-Zeničko-dobojski kanton u brojkama 2020.

⁵² Izvještaj Federalnog zavoda za programiranje razvoja - Socioekonomski pokazatelji po općinama za 2018.

⁵³ Izvještaj Federalnog zavoda za programiranje razvoja - Socioekonomski pokazatelji po općinama za 2019.

⁵⁴ Saopštenje Federalnog zavoda za statistiku-Zeničko-dobojski kanton u brojkama 2019.

⁵⁵ Saopštenje Federalnog zavoda za statistiku-Zeničko-dobojski kanton u brojkama 2020.

⁵⁶ Saopštenje Federalnog zavoda za statistiku-Zeničko-dobojski kanton u brojkama 2019.

⁵⁷ Saopštenje Federalnog zavoda za statistiku-Zeničko-dobojski kanton u brojkama 2020.

⁵⁸ Saopštenje Federalnog zavoda za statistiku-Zeničko-dobojski kanton u brojkama 2019. (Investicije u 2017.)

⁵⁹ Saopštenje Federalnog zavoda za statistiku-Zeničko-dobojski kanton u brojkama 2020.

⁶⁰ Mjesečni bilten Federalnog zavoda za statistiku-Mjesečni statistički pregled FBiH po kantonima

⁶¹ Saopštenje Federalnog zavoda za statistiku-Zeničko-dobojski kanton u brojkama 2020.

⁶² Mjesečni bilten Federalnog zavoda za statistiku-Mjesečni statistički pregled FBiH po kantonima

⁶³ Saopštenje Federalnog zavoda za statistiku-Zeničko-dobojski kanton u brojkama 2020.

⁶⁴ Mjesečni bilten Federalnog zavoda za statistiku-Mjesečni statistički pregled FBiH po kantonima

⁶⁵ Saopštenje Federalnog zavoda za statistiku-Zeničko-dobojski kanton u brojkama 2020.

⁶⁶ Podatak izračunat na bazi sredstava Namjenska sredstva za finansiranje projekata iz sredstava posebnih vodnih naknada + Rekonstrukcija i investiciono održavanje

⁶⁷ Podatak izračunat na bazi sredstava Namjenska sredstva za finansiranje projekata iz sredstava posebnih vodnih naknada + Rekonstrukcija i investiciono održavanje pa ovaj zbir / sa ukupnim izvršenjem budžeta * 100

⁶⁸ Saopštenje Federalnog zavoda za statistiku-Zeničko-dobojski kanton u brojkama 2019.

⁶⁹ Saopštenje Federalnog zavoda za statistiku-Zeničko-dobojski kanton u brojkama 2020.

⁷⁰ Informacija Kantonalne uprave za šumarstvo/Izvještaj Federalnog zavoda za programiranje razvoja - Socioekonomski pokazatelji po općinama za 2019.

obrađena površina (ha), broj registriranih poslovnih subjekata u poljoprivredi i šumarstvu i dr. S druge strane, jasnija slika o stepenu razvoja u oblasti turizma i ruralnog razvoja se može posmatrati kroz nekoliko pokazatelja krajnjeg rezultata kao što su investicije u hotelijerstvo i ugostiteljstvo, broj noćenja turista, broj ležaja, udio realiziranih kapitalnih investicija u budžetu za ruralni razvoj i dr.

U poređenju sa 2014. godinom kada je iznosio 23,5%, pokrivenost uvoza izvozom za hranu i žive životinje blago se povećao u 2018. godini i iznosio 23,82%, a trend rasta se nastavio i u 2019. godini i iznosi 24,72%. Kod ostvarenih investicija u poljoprivredi je primijećen pad u 2018. godini kada su iznosile 6.883.000 KM u odnosu na 2014. godinu kada su iznosile 12.092.000 KM, dok je u 2019. godini zabilježen rast investicija na 13.351.000 KM, što je više za 6.468.000 KM u odnosu na 2018. godinu. Vijest koja svakako ohrabruje u 2019. godini u odnosu na ranije godine jeste rast broja registriranih poslovnih subjekata u poljoprivredi i šumarstvu kao i broj registriranih poljoprivrednih gazdinstava (obrta). Ono što dodatno pokazuje stanje u oblasti poljoprivrede, šumarstva i ribolova je ukupan prihod od izvoza na nivou cijele industrije koji je u 2016. godini iznosio 4.097.333 KM, u 2017. godini rastao na 8.348.515 KM, u 2018. godini je iznosio 7.479.699 KM, te je u 2019. godini iznosio 2.284.998 KM. Rast broja registriranih poslovnih subjekata i gazdinstava u poljoprivredi u analiziranom periodu je pratio i rast broja zaposlenih u poljoprivredi i šumarstvu. Tako je ukupan broj zaposlenih u ovoj oblasti u 2019. godini iznosio 2.122 i bio je veći u odnosu na 2014. godinu kada je u istoj oblasti radilo 1.509 zaposlenih. Na kraju, pokazatelj koji najbolje ilustrira pozitivno kretanje razvoja u oblasti poljoprivrede, šumarstva i industrije jeste ukupan prihod od prodaje u industriji koji je 2014. godine iznosio 70.209.633 KM dok je vrijednost istog pokazatelja u narednom periodu rasla, u 2016. godini na 84.198.068 KM, u 2017. godini na 88.837.051 KM, u 2018. godini na 90.399.710 KM, te u 2019. godini na 84.576.298 KM. Segment na koji će se morati posvetiti posebna pažnja u periodu implementacije Strategije razvoja Zeničko-dobojskog kantona za period 2016.-2020. godina jeste unaprjeđenje likvidnosti poslovnih subjekata koji posluju u oblasti poljoprivrede, šumarstva i ribolova što dugoročno može imati ozbiljne negativne efekte na razvoj cijele oblasti.

Potrebno je spomenuti i rast investicija u hotelijerstvu i ugostiteljstvu tokom 2019. godine kada su investicije narasle na 2.210.000 KM u odnosu na 2018. godini kada su iznosile 787.000 KM, što je za 1.423.000 KM više. Broj dolazaka turista se u 2018. godini povećao na 31.642 u odnosu na broj turista u 2014. godini kojih je registrirano 19.242, dok se broj istih u 2019. godini dodatno povećao na 38.852. S druge strane, u periodu od 2016.-2019. godine, došlo je do rasta ukupnih prihoda od prodaje u industriji hotelijerstva i ugostiteljstva tako da su u 2019. godini prihodi iznosili 17.532.627 KM, što je znatno povećanje u odnosu na ranije godine, odnosno 14.260.749 KM u 2016. godini, 14.558.470 KM u 2017. godini, te 17.416.834 KM u 2018. godini. Rast se desio i u ukupnim prihodima od izvoza na nivou cijele industrije koji su u 2016. godini iznosili 95.590 KM i bili su značajno veći od prihoda u 2015. godini (74.182 KM), a rast je nastavio i u 2017. godini, kada prihodi od izvoza dostižu iznos 111.631 KM. Došlo je i do povećanja ukupne dobiti u istoj industriji koja je u

2016. godini iznosila 202.951 KM, 2017. godine rasla na 834.934 KM, 2018. godine na 1.323.907 KM, te 2019. godine na 773.058 KM.

U toku 2018. godine došlo je do smanjenja ukupne proizvodnje šumskih sortimenata i iznosila je 343.000 m³ što je za 64.000 m³ sortimenta manje nego u 2014. godini, a u 2019. godini se taj broj nije mijenjao, te iznosi 343.000 m³. Ruralni razvoj će svakako biti jedan od ključnih razvojnih stubova u periodu trajanja Strategije razvoja Zeničko-dobojskog kantona za period 2016.-2020. godina.

Strateški cilj 3: Unaprijediti kvalitet življenja kroz stvaranje održivog i pravičnog društvenog okruženja

Unaprjeđenje kvaliteta usluga javne uprave, jačanje segmenta pravde i sigurnosti, jačanje i podržavanje obrazovanja, sporta i kulture, unaprjeđenje tržišta radne snage, unaprjeđenje kvaliteta življenja stanovnika kroz dimenziju zdravlja, te povećanje kvaliteta usluga socijalne zaštite u periodu 2016.-2020. godina su prioritetni ciljevi koji treba da doprinesu ostvarenju postavljenih ciljeva na makro nivou društvenog razvoja, a koji se tiču broja ljekara, broja učenika u osnovnim i srednjim školama i socijalnim transferima po glavi stanovnika. Ciljane vrijednosti pokazatelja krajnjeg rezultata na nivou prioritetnih ciljeva imat će direktan utjecaj na postizanje postavljenih ciljeva na makro razvojnom nivou. Pokazatelji krajnjeg rezultata definisani na nivou prioritetnih ciljeva trećeg strateškog cilja koji se bavi pitanjima društvenog razvoja uključuju broj kriminalnih djela na području Zeničko-dobojskog kantona, broj djece koja završavaju osnovno i srednje obrazovanje, broj aktivnih članova u sportskim institucijama, broj zdravstveno osiguranih lica u odnosu na ukupno stanovništvo u Zeničko-dobojskom kantonu, broj korisnika socijalne pomoći na 1000 stanovnika itd. *Tabela 6* sumira pokazatelje krajnjeg rezultata za svaki od prioritetnih ciljeva sa početnim vrijednostima u 2014. godini, vrijednostima u 2017.-2019. godini i ciljanim vrijednostima u 2020. godini.

Tabela 6 Prioritetni ciljevi za strateški cilj 3 sa pripadajućim pokazateljima krajnjeg rezultata

Prioritetni cilj	Pokazatelj krajnjeg rezultata	Početna vrijednost (2014)	Vrijednost (2017)	Vrijednost (2018)	Trenutna vrijednost (2019)	Ciljna vrijednost (2020)
Unaprijediti kvalitet usluga javne uprave i jačati segment pravde i sigurnosti	Broj kriminalnih djela	3.181	2356	2131 ⁷¹	2.146 ⁷²	2.915
	Broj prestupnika	2.614	1945	1750 ⁷³	1.864 ⁷⁴	2.360

⁷¹ MUP ZDK-Informacija o stanju bezbjednosti na području kantona u 2018.

⁷² MUP ZDK-Informacija o stanju bezbjednosti na području kantona u 2019.

⁷³ MUP ZDK-Informacija o stanju bezbjednosti na području kantona u 2018.

⁷⁴ MUP ZDK-Informacija o stanju bezbjednosti na području kantona u 2019.

Jačati i podržati obrazovanje, sport i kulturu i unaprijediti tržište radne snage	Omjer broja nastavnika prema broju djece u osnovnom i srednjem obrazovanju	82 nastavnika/1.000 učenika	91 nastavnika/1.000 učenika	92 nastavnika/1.000 učenika ⁷⁵	95 nastavnika/1.000 učenika ⁷⁶	100 nastavnika/1.000 učenika
	Broj aktivnih članova u sportskim institucijama	9.000	10.750	10.900 ⁷⁷	10.900 ⁷⁸	10.000
	Broj aktivnih članova u institucijama kulture	164	168	170 ⁷⁹	170 ⁸⁰	200
Unaprijediti kvalitet življenja stanovnika ZDK kroz dimenziju zdravlja	Zdravstveno osiguranih lica u odnosu na ukupno stanovništvo	88%	92,78%	92,96%	92,03% ⁸¹	95%
Povećati kvalitet i efikasnost usluga i podržati reformske aktivnosti u oblasti socijalne zaštite	Broj korisnika socijalne pomoći/1.000 stanovnika	82,08	77,97	71 ⁸²	65 ⁸³	82,00
	Broj siromašnih	32.629	28.075	25.349 ⁸⁴	23.201 ⁸⁵	32.000
	Iznos socijalnih izdvajanja	22.824.386	21.908.592	23.049.883 ⁸⁶	24.480.692 ⁸⁷	22.000.000

Kada je riječ o stanju društvenog razvoja u Zeničko-dobojskom kantonu, pokazatelji krajnjeg rezultata koji pružaju uvid u neke od ključnih segmenata društvenih prilika uključuju broj siromašnih,

⁷⁵ Izvještaj Federalnog zavoda za programiranje razvoja-Socioekonomski pokazatelji po općinama za 2018.

⁷⁶ Izvještaj Federalnog zavoda za programiranje razvoja-Socioekonomski pokazatelji po općinama za 2019.

⁷⁷ Informacija Ministarstva za obrazovanje, nauku, kulturu i sport ZDK

⁷⁸ Informacija Ministarstva za obrazovanje, nauku, kulturu i sport ZDK

⁷⁹ Informacija Ministarstva za obrazovanje, nauku, kulturu i sport ZDK

⁸⁰ Informacija Ministarstva za obrazovanje, nauku, kulturu i sport ZDK

⁸¹ Informacija Zavoda zdravstvenog osiguranja ZDK

⁸² Broj korisnika socijalne pomoći iz Informacije o dostignutom stanju u oblastima socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom u 2018. godini podijeljen sa ukupnim brojem stanovnika i pomnožen sa 1.000

⁸³ Broj korisnika socijalne pomoći iz Informacije o dostignutom stanju u oblastima socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom u 2019. godini podijeljen sa ukupnim brojem stanovnika i pomnožen sa 1.000

⁸⁴ Informacija Ministarstva za rad, socijalnu politiku i izbjeglice o dostignutom stanju u oblastima socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom u 2018. godini, naveden je broj korisnika socijalne pomoći.

⁸⁵ Informacija Ministarstva za rad, socijalnu politiku i izbjeglice o dostignutom stanju u oblastima socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom u 2019. godini

⁸⁶ Informacija Ministarstva za rad, socijalnu politiku i izbjeglice ZDK o dostignutom stanju u oblastima socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom u 2018. godini.

⁸⁷ Informacija Ministarstva za rad, socijalnu politiku i izbjeglice ZDK o dostignutom stanju u oblastima socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom u 2019. godini.

iznos socijalnih izdvajanja, broj korisnika socijalne pomoći/1000 stanovnika, broj zdravstveno osiguranih lica u odnosu na ukupno stanovništvo, broj aktivnih članova u institucijama kulture i sporta, omjer broja nastavnika prema broju djece u osnovnim i srednjim školama, broj kriminalnih djela i dr.

Svakako jedna od pozitivnih promjena jeste smanjen broj siromašnih u Zeničko-dobojskom kantonu sa 32.629 u 2014. godini na 25.349 u 2018. godini, odnosno na 23.201 u 2019. godini. Svakako, to ne znači da je stanje zadovoljavajuće već upućuje na dodatni angažman prilikom kreiranja i implementacije akcionih planova Strategije razvoja Zeničko-dobojskog kantona za period 2016.-2020. godina. Iznos socijalnih izdvajanja se u 2018. godini povećava na 23.049.883 KM dok u 2019. godini isti iznosi 24.480.692 KM. Došlo je i do značajnog smanjenja broja korisnika socijalne pomoći na 1000 stanovnika u odnosu na 2014. godinu, kada je iznosio 82,08, dok se u toku 2018. godine smanjuje na 71, a u 2019. godini na 65. U oblasti zdravstva došlo je do povećanja broja zdravstveno osiguranih lica u odnosu na ukupno stanovništvo sa 88% u 2014. godini na 92,78% u 2017. godini. Ovaj pokazatelj raste i u 2018. godini na 92,96%, dok je u 2019. godini zabilježen blagi pad i isti iznosi 92,03%. U pogledu sigurnosne situacije na području Zeničko-dobojskog kantona, od 2014. godine (3.181) do 2019. godine (2.146) kontinuirano se smanjuje broj kriminalnih djela, kao i broj registrovanih prestupnika kojih je 2014. bilo 2.614, dok je u 2019. godini registrovano 1.864.

Strateški cilj 4: Poboljšati trenutno stanje okoliša, povećati energetske efikasnosti i unaprijediti javnu infrastrukturu

Poboljšanje ukupnog stanja okoliša, povećanje energetske efikasnosti i unaprjeđenje javne infrastrukture se planira ostvariti kroz povećanje energetske efikasnosti postojećih potrošača, usklađivanje razvoja energetskog i industrijskog sektora s načelima zaštite okoliša, osiguranje održivog sistema upravljanja prirodnim resursima i zaštitom okoliša i razvojem regionalne infrastrukture. Nabrojani prioritetni ciljevi treba da rezultiraju promjenama koje će biti moguće pratiti kroz set pokazatelja krajnjeg rezultata kao što su potrošnja energenata, emisije GHG gasova, toplotne gubitke, industrijsku produktivnost po toni energenta, kvalitetu rijeka i zemljišta, potrošnju uglja za proizvodnju energije, potrošnju goriva iz obnovljivih izvora za proizvodnju električne i toplotne energije i dr. *Tabela 7* nudi sumarni pregled dostignutih vrijednosti prema pokazateljima krajnjeg rezultata na nivou prioritetnih ciljeva za period 2014.-2019. godinu, ali i ciljanu vrijednost koja se planira postići do 2020. godine.

Tabela 7 Prioritetni ciljevi za strateški cilj 4 sa pripadajućim pokazateljima krajnjeg rezultata

Prioritetni cilj	Pokazatelj krajnjeg rezultata	Početna vrijednost (2014)	Vrijednost (2017)	Vrijednost (2018)	Trenutna vrijednost (2019)	Ciljana vrijednost (2020)
4.1 Povećati energetske	Potrošnja energenata – za isti proizvodno	Prirodni gas: 60.998 x 1000	Prirodni gas: 39.200 x 1.000	Prirodni gas: 32.873 x 1.000	Prirodni gas: 32.873 x 1.000	Prirodni gas: 55.000x 1000

efikasnost postojećih potrošača	korisnički nivo	Sm ³ Ugalj: 2.056.000,0 t/god	Sm ³ Ugalj: 2.550.000,00 t/god	Sm ³ ⁸⁸ Ugalj: 2.948.590,00 t/god ⁸⁹	Sm ³ Ugalj: 2.948.590,00 t/god ⁹⁰	Sm ³ Ugalj: 2.500.000 t/god
	Emisije GHG gasova i zagađujućih materija	Prašina: 1000 t/god SO ₂ : 120.000 t CO ₂ : 2.500.00 t	Prašina: 2100 t/god SO ₂ : 152.000 t CO ₂ : 2.800.000 t	Prašina: 926,86 t/god SO ₂ : 93.098 t CO ₂ : 2.573.715 t ⁹¹	Prašina: 926,86 t/god SO ₂ : 93.098 t CO ₂ : 2.573.715 t	Prašina: 500 t/god SO ₂ : 60.000 t CO ₂ : 2.200.000 t
4.2 Uskladiti razvoj energetskog i industrijskog sektora sa načelima zaštite okoliša	Kvalitet rijeka i zemljišta	Rijeka Bosna: III kvalitet Tlo: prekoračene granične vrijednosti teških metala	Rijeka Bosna: III kvalitet Tlo: prekoračene granične vrijednosti teških metala	Rijeka Bosna: III kvalitet Tlo: prekoračene granične vrijednosti teških metala	Rijeka Bosna: III kvalitet Tlo: prekoračene granične vrijednosti teških metala	Rijeka Bosna: II kvalitet Tlo: neprekoračene granične vrijednosti teških metala
4.3 Osigurati održivi sistem upravljanja prirodnim resursima i zaštite okoliša	Broj pogona i preduzeća koji izvještavaju	Trenutno: 0	0	0 ⁹²	0 ⁹³	Sva registrovana
	Oformljen certificiran centar za monitoring emisija i okoliša	0	Centar za monitoring još uvijek nije profunkcionisao u potrebnom formatu zbog nedostatka kadrova	Centar za monitoring još uvijek nije profunkcionisao u potrebnom formatu zbog nedostatka kadrova ⁹⁴	Centar za monitoring još uvijek nije profunkcionisao. Uspostavljen je sistem umreženih stanica sa pet fiksnih mjernih stanica u Zenici i Visokom te dvije mobilne stanice na Institutu "Kemal Kapetanović" i Općini Kakanj.	1
4.4 Razvoj regionalne infrastrukture	Potrošnja uglja za proizvodnju energije (tona)	Ugalj: 912,11t/GWH	Ugalj: 922,45t/GWH	Ugalj: 911,10t/GW	Ugalj: 1047,21 t/GWh ⁹⁵	Ugalj: 400 t/GWh
	Povezanost sa regionalnim centrima (izgrađeni putevi)	Magistralne ceste 171 km Regionalne ceste 442 km	Magistralne ceste 171 km Regionalne ceste 442 km	Magistralne ceste 171 km Regionalne ceste 442 km ⁹⁶	Magistralne ceste 149,67 km Regionalne ceste 432 km ⁹⁷	Magistralne ceste 186 km Regionalne ceste 500 km

⁸⁸ Informacija Ministarstva za prostorno uređenje, promet i komunikacije i zaštitu okoline ZDK

⁸⁹ Informacija Ministarstva za prostorno uređenje, promet i komunikacije i zaštitu okoline ZDK

⁹⁰ Podaci o potrošnji energenata i emisiji GHG gasova nisu dostupni za 2019. godinu zbog čega su isti prepisani iz prethodne godine

⁹¹ Informacija Ministarstva za prostorno uređenje, promet i komunikacije i zaštitu okoline ZDK

⁹² Prepisan podatak iz 2014. s obzirom da po ovome još uvijek nije ništa urađeno

⁹³ Prepisan podatak iz ranijih godina, s obzirom da po ovome još uvijek ništa nije urađeno

⁹⁴ Informacija Ministarstva za prostorno uređenje, promet i komunikacije i zaštitu okoline ZDK

⁹⁵ Podatak Emir Aliefendić, JP Elektroprivreda BiH, TE Kakanj

⁹⁶ Izvještaj Federalnog zavoda za programiranje razvoja – Socioekonomski pokazatelji po općinama za 2018.

⁹⁷ Izvještaj Federalnog zavoda za programiranje razvoja – Socioekonomski pokazatelji po općinama za 2019.

Zaštita okoliša svakako predstavlja jedan od najvažnijih prioriteta u osiguranju kvaliteta života građana u Zeničko-dobojskom kantonu. Strategija razvoja Zeničko-dobojskog kantona za period 2016.-2020. godina tretira ovo pitanje s posebnom pažnjom kroz set mjera i projekata koji u konačnici treba da dovedu do smanjenja zagađenosti zraka, rijeka, zemljišta i dr. Pokazatelji krajnjeg rezultata definisani na nivou prioriternih ciljeva daju jasan pregled stanja i promjena koje se dešavaju u sferi zaštite okoliša, te uključuju potrošnju energenata, emisiju GHG gasova, kvalitet rijeka i zemljišta, broj pogona i preduzeća koji izvještavaju o stepenu zagađivanja okoliša, potrošnju uglja za proizvodnju energije i dr.

Kada je u pitanju potrošnja uglja, čija je vrijednost u 2014. godini bila 2.056.000,00 t/godišnje, u 2018. godini vrijednost potrošnje uglja povećana je na 2.948.590,00 t/godišnje, a u 2019. godini potrošnja uglja je smanjena, te iznosi 1.851.922,96 t/godišnje. Jedan od važnijih prioriteta u oblasti zaštite okoliša za vrijeme implementacije Strategije razvoja Zeničko-dobojskog kantona za period 2016.-2020. godina će biti formiranje certificiranog centra za monitoring emisija i okoliša.

Razvijena infrastruktura se smatra jednim od ključnih preduslova za ekonomski razvoj jedne regije te samim time predstavlja jedan od prioriternih ciljeva u Zeničko-dobojskom kantonu. Kada je riječ o magistralnim cestama, njihova dužina se u 2019. godine promijenila i iznosi 149,67 km. Ono što je bitno spomenuti jeste podatak da potrošnja uglja za proizvodnju energije u 2018. godini iznosi 911,10t/GWh i nije se značajno promijenila u odnosu početno stanje iz 2014. godine kada je iznosila 912,11t/GWh. Ista potrošnja se u 2019. godini povećala na 1047,21t/GWh. Ono što je zanimljivo istaći jeste činjenica da je cilj do 2020. godine smanjiti potrošnju uglja za proizvodnju energije na 400t/GWh, tako da će ovo pitanje biti jedno od najvažnijih u implementaciji Strategije razvoja Zeničko-dobojskog kantona za period 2016.-2020. godina kako bi se dosadašnji negativni trend okrenuo u pozitivnom smjeru.

2.1.1. Pregled ispunjenosti po strateškim i prioriternim ciljevima

Ukupan broj projekata planiran u Strategiji razvoja je 236 projekata, ali nije predviđeno da svi započnu implementaciju u prvoj godini.

Analizom tabela u prilogu, dolazi se do slijedećih podataka o ispunjenosti po strateškim i prioriternim ciljevima za 2019. godinu:

- Ukupan broj projekata planiran za implementaciju u 2019. godini je **212 (89,83%)**.
- Od ukupnog broja projekata, **kontinuirano se provodi 85 projekata (36,02%), završen je 51 projekat (21,61%), te odgođeno 76 projekata (32,20%)**.
- Ukupan broj projekata koji nisu planirani za implementaciju u 2019. godini je **24 (10,17%)**, međutim njih 5 (2,12%) se kontinuirano implementira i 11 (4,66%) su završeno, dok se preostalih 8 projekata (3,39%) ne nalazi niti u jednoj fazi implementacije u 2019. godini, kako je prvobitno i planirano.

Sva četiri (4) strateška cilja i 15 prioriternih ciljeva se postižu u skladu s planiranom dinamikom.

Status	Broj	%
1. Ukupan broj projekata planiran u Strategiji razvoja	236	100%
1.1 Ukupan broj projekata planiran za implementaciju u 2019. godini	212	89,83%
1.1.1 Broj projekata koji se kontinuirano implementira	85	36,02%
1.1.2 Broj projekata koji je završen	51	21,61%
1.1.3 Broj projekata koji je odgođen	76	32,20%
1.1.4 Broj projekata koji je započet	0	0%
1.1.5 Broj projekata koji je otkazan	0	0%
1.2 Ukupan broj projekata koji nisu planirani za implementaciju u 2019. godini	24	10,17%
1.2.1 Broj projekata koji se kontinuirano implementira	5	2,12%
1.2.2 Broj projekata koji je završen	11	4,66%
1.2.3 Broj projekata koji je odgođen	0	0%
1.2.4 Broj projekata koji je započet	0	0%
1.2.5 Broj projekata koji je otkazan	0	0%

Status	Broj	%
2. Ukupan broj projekata planiran u Strategiji razvoja	236	100%
Ukupan broj projekata koji se kontinuirano implementira	85	36,02%
Ukupan broj projekata koji je završen	51	21,61%
Ukupan broj projekata koji je odgođen	76	32,20%
Ukupan broj projekata koji je započet	0	0%
Ukupan broj projekata koji je otkazan	0	0%
Projekti koji se odnose na 2019-2020	24	10,17%

2.1.2. *Finansijska ulaganja*

Finansijska ulaganja su posmatrana u odnosu na izvore finansijskih sredstava: vlastita sredstva, drugi budžetski izvori, kreditna sredstva, EU i drugi fondovi.

Indikativni finansijski izvještaj ukazuje da je najveći izvor sredstava iz EU i drugih fondova (oko 8 miliona KM), zatim iz vlastitih izvora (oko 33 miliona KM). Iznos od oko 12 miliona KM za realizaciju projekata dolazi iz kreditnih sredstava, a 27 miliona KM iz drugih budžetskih izvora.

Ukupno utrošena i ugovorena sredstva za implementaciju projekata su u iznosu od 80 miliona KM.

Poredeći indikativni finansijski okvir implementacije Strategije razvoja za period 2016.-2020. godina koji je procijenjen u visini od 184 miliona KM, dolazi se do zaključka da se prilikom procjene indikativnog finansijskog okvira nisu uzeli u obzir svi potencijalni izvori finansiranja, a da se prilikom sačinjavanja indikativnog finansijskog izvještaja obuhvatio veći broj (pod)projekata od planiranog broja projekata.

2.2. *Institucionalni kapaciteti*

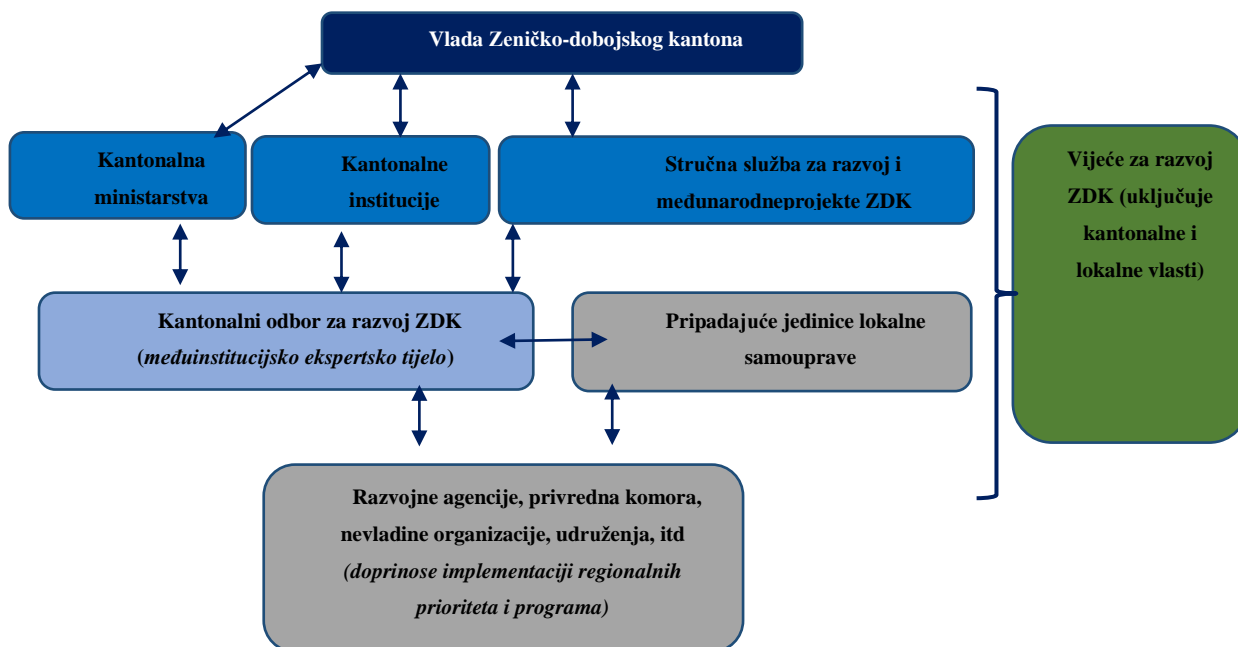
Uvidom u situacionu analizu Zeničko-dobojskog kantona, uočljivo je da se radi o kantonu u Federaciji Bosne i Hercegovine s jednim od najboljih institucionalnih i organizacijskih okvira za upravljanje sistemom razvoja. Stručna služba za razvoj i međunarodne projekte Zeničko-dobojskog kantona je između ostalog zadužena za sveukupnu tehničku koordinaciju i savjetovanje svih relevantnih aktera uključenih u sistem za upravljanje razvojem u Zeničko-dobojskom kantonu. Osim što je organizacijski dobro pozicionirana, mandat joj također obuhvata sve ključne funkcije sistema za upravljanje razvojem, a posebno koordinaciju pripreme Strategije razvoja Zeničko-dobojskog kantona i praćenje njene implementacije. S ciljem osiguranja svih neophodnih pretpostavki za neometano funkcionisanje sistema za upravljanje razvojem, Stručnu službu za razvoj i međunarodne projekte Zeničko-dobojskog kantona će biti neophodno dalje jačati ljudskim kapacitetima s obzirom da trenutni kapaciteti nisu dovoljni za izvršenje svih funkcija.

Kako bi se unaprijedila implementacija razvojnih prioriteta unutar Zeničko-dobojskog kantona, kao i omogućila efektivnija realizacija strateških ciljeva definisanih unutar Strategije razvoja Zeničko-dobojskog kantona za period 2016.-2020. godina, dodatno će se jačati i sistem za upravljanje razvojem. U skladu sa spomenutim, Zeničko-dobojski kanton je usvajanjem Strategije razvoja Zeničko-dobojskog kantona za period 2016.-2020. godina prihvatio funkcionalni sistem (Slika 3) koji sadrži horizontalnu (između ministarstava) i vertikalnu (između kantonalnih institucija, viših nivoa vlasti i jedinica lokalne samouprave u sastavu Zeničko-dobojskog kantona) koordinaciju, neposredno usklađivanje strateškog planiranja i budžetskih procesa, kao i sistemsku implementaciju, monitoring i evaluaciju razvojnih ciljeva. Sistem za upravljanje razvojem će definisati odgovorne institucije,

mehanizme partnerstva i ključne korake procesa te time omogućiti efektivniju i efikasniju javnu upravu, razvoj orijentisan na rezultate i optimalne apsorpcijske kapacitete za korištenje eksternih finansijskih resursa.

Slika 3 Integrirani sistem upravljanja razvojem u Zeničko-dobojskom kantonu

2.2.1. Preporuke za jačanje integriranog sistema za upravljanje razvojem u Zeničko-dobojskom kantonu

Trenutni kapaciteti i preporuke za jačanje integriranog sistema za upravljanje razvojem u Zeničko-dobojskom kantonu:

1. Dodatno kadrovski ojačati kapacitete Stručne službe za razvoj i međunarodne projekte, kantonalnih ministarstava i drugih tijela kantonalne uprave, kako bi u potpunosti mogli ispunjavati svoje obaveze definisane integriranim sistemom upravljanja razvojem u Zeničko-dobojskom kantonu;
2. Dodatno obučiti postojeće i nove kadrove u Stručnoj službi za razvoj i međunarodne projekte za upravljanje procesima razvojnog planiranja, praćenja, izvještavanja i vrednovanja.
3. Trenutni stepen uključenosti ministarstava i drugih tijela kantonalne uprave u proces implementacije Strategije razvoja Zeničko-dobojskog kantona za period 2016.-2020. godina nije na zadovoljavajućem nivou zbog nedostatka institucionalizacije pozicija i procesa odgovornih za planiranje, praćenje i izvještavanje o radu institucije, a u skladu sa Strategijom razvoja. S tim u vezi, u narednom periodu će biti neophodno pravno regulisati

institucionalizaciju pozicija i uloga svih ministarstava i drugih tijela kantonalne uprave u integrisanom sistemu upravljanja razvojem, a primarno naspram Strategije razvoja Zeničko-dobojskog kantona za period 2016.-2020. godina.

4. Postojeći ljudski kapaciteti u ministarstvima i drugim tijelima kantonalne uprave nisu adekvatno pripremljeni da odgovore na sve procese i zahtjeve iz sistema za integrisano upravljanje razvojem te će se u narednom periodu morati organizovati programi jačanja kapaciteta svih ministarstava i drugih tijela kantonalne uprave za planiranje, praćenje, izvještavanje i vrednovanje rada.
5. U kantonalnim ministarstvima i drugim tijelima kantonalne uprave potrebno je uspostaviti mehanizam i procedure unutrašnje organizacije za procese planiranja, praćenja, izvještavanja i vrednovanja rada institucije.
6. U svim kantonalnim ministarstvima i drugim tijelima kantonalne uprave potrebno je formalno imenovati koordinate za planiranje, praćenje i izvještavanje o radu institucije.
7. Postojeći stepen uključenosti jedinica lokalne samouprave koje pripadaju Zeničko-dobojskom kantonu nije na zadovoljavajućem nivou i osim učešća u radu KOR-a, ne postoji pravno i zakonski regulisan mehanizam koordinacije i kooperacije između kantona i jedinica lokalne samouprave.
8. Članovi KOR-a i dalje trebaju ostati rukovodeći državni službenici i to sekretari ukoliko se radi o ministarstvima, odnosno drugi rukovodeći državni službenici ukoliko institucija nema poziciju sekretara. U narednom periodu je neophodno proširiti obim i dinamiku rada članova KOR-a koji će uključivati redovno sastajanje, razmatranje i rješavanje zajedničkih strateških ciljeva organizovanih po sektorskim grupama. Članovi KOR-a bi trebali imati i institucionaliziran mehanizam redovnog izvještavanja i saradnje sa rukovodiocima svojih institucija kada je riječ o procesima planiranja, praćenja, izvještavanja i vrednovanja njihovog rada.
9. Regionalne i lokalne razvojne agencije se trebaju dodatno i direktno uključivati i pružati podršku kantonalnim institucijama u pripremi i realizaciji projekata definisanih Strategijom razvoja Zeničko-dobojskog kantona za period 2016.-2020. godina.
10. Vijeće za razvoj Zeničko-dobojskog kantona treba zadržati kontinuitet u radu kada je riječ o praćenju realizacije projekata planiranih Strategijom razvoja Zeničko-dobojskog kantona za period 2016.-2020. godina te sugerirati konkretne akcije i korekcije ukoliko se razvoj ili dinamika realizacije projekata ne odvija prema planu.
11. Neophodno je donijeti pravnu regulativu kojom će se regulisati uloge, proces, rokovi i odgovornosti svih partnera u integrisanom sistemu za upravljanje razvojem tj. potrebno je što prije usvojiti Odluku o planiranju, praćenju i izvještavanju rada Vlade Zeničko-dobojskog

kantona, kantonalnih ministarstava i drugih tijela kantonalne uprave, a što je i obaveza kantona prema Zakonu o razvojnom planiranju i upravljanju razvojem u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“, broj: 32/17).

2.3. Izazovi u implementaciji Strategije razvoja i upravljanju razvojem

Glavni izazovi u implementaciji Strategije razvoja i upravljanju razvojem u kantonu tokom 2019. godine:

- Pojedini kantonalni organi uprave, općine/grad, razvojne agencije, privredna komora, Univerzitet i drugi akteri koji su u Strategiji identificirani kao nosioci aktivnosti nisu u fazi izrade provodili prethodno usaglašavanje svojih godišnjih programa rada sa Strategijom razvoja, što je rezultiralo djelimičnom neusaglašenošću stvarno realizovanih aktivnosti/projekata u odnosu na one planirane u Strategiji.
- Nedostatak finansijskih sredstava za realizaciju planiranih projekata/aktivnosti je u značajnoj mjeri utjecao na odgađanje za naredni planski period jednog dijela planiranih aktivnosti/projekata.
- Neravnomjerna raspodjela sredstava od indirektnih poreza i sredstava ekologije s viših nivoa vlasti što rezultira neravnomjernim razvojem kantona u odnosu na druge kantone u FBiH i neravnomjernim razvojem općina/grada unutar Zeničko-dobojskog kantona.
- Nepostojanje cjelodržavnih strategija koje bi trebale biti vertikalno integrisane sa strategijama nižih nivoa vlasti što onemogućava usklađen razvoj svih nivoa vlasti, artikulisanje potreba nižih nivoa vlasti i privlačenje EU fondova koji bi omogućili snažniji razvojni zamah.
- Neuvezanost budžetskog sa strateškim planiranjem je rezultirala provođenjem dijela aktivnosti koje nisu bile predviđene Strategijom jer se budžet još uvijek posmatra kao osnovni planski okvir s kojim treba da se usklađuju programske aktivnosti, umjesto obrnutog procesa koji bi bio jedini ispravan.
- Javni budžeti su linijski i ne prate programski koncept planiranja.
- Iako se u fazi izrade prijedloga organa uprave za Dokument okvirnog budžeta, doprinosi iz organa uprave sačinjavaju u skladu sa programskim budžetskim konceptom planiranja, sam usvojeni Dokument okvirnog budžeta ne oslikava budžetski koncept planiranja.
- S obzirom da su projekti i mjere u Strategiji razvoja definisani široko, nije bilo zamjenskih projekata, te niti jedan projekt nije otkazan.

- UNDP je razvio izuzetno kompleksnu metodologiju i smjernice za praćenje i izvještavanje o implementaciji Strategije razvoja. Ova metodologija i smjernice nisu prilagođeni kantonalnom nivou vlasti.

2.4. Potreba za izmjenama strategije razvoja

Pokazatelje na nivou strateških i prioriternih ciljeva je potrebno pratiti minimalno tri godine prije nego se da ocjena i iskaže eventualna potreba za revizijom strategije razvoja.

Zakon o razvojnom planiranju i upravljanju razvojem u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“, broj: 32/17) propisuje evaluaciju strateških dokumenata, koja predstavlja proces kojim se određuje vrijednost i značaj intervencije, odnosno programa, projekta ili sveukupne strategije razvoja prema definiranim kriterijima. Evaluacija Strategije je pokrenuta u septembru 2019. godine i završena u decembru, kada je Vlada Zeničko-dobojskog kantona na 35. sjednici od 12.12.2019. godine donijela Zaključak o prihvatanju Izvještaja o srednjoročnoj evaluaciji Strategije razvoja Zeničko-dobojskog kantona za period 2016.-2020. za period evaluacije 2016.-2018. godina.

S obzirom da Zakon propisuje i obavezu donošenja odluke o izradi Strategije razvoja kantona najkasnije 12 mjeseci prije završetka prethodnog planskog ciklusa u Federaciji, a kako trenutna Strategija razvoja obuhvata period 2016.-2020. godina, Vlada Zeničko-dobojskog kantona je na 35. sjednici održanoj 12.12.2019. godine donijela Odluku o izradi Strategije razvoja Zeničko-dobojskog kantona za period 2021.-2027. godina („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona“, broj: 1/20).

Ovaj Izvještaj sadrži dva priloga temeljem kojih su koncipirani i neki od ključnih zaključaka navedenih u narativnom Izvještaju:

- Godišnji izvještaj o implementaciji Strategije razvoja Zeničko-dobojskog kantona za 2019. godinu u excel formatu;
- Godišnji izvještaj o implementaciji Strategije razvoja Zeničko-dobojskog kantona za 2019. godinu u word formatu